

Univerzita Palackého v Olomouci

Právnická fakulta

Karolína Rehtorovičová

**Řízení ve věcech péče o nezletilé a role soudního znalce v těchto
řízeních**

Diplomová práce

Olomouc 2020

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma „Řízení ve věcech péče o nezletilé a role soudního znalce v těchto řízeních“ vypracovala samostatně a citovala jsem všechny použité zdroje.

V Olomouci dne 25. 4. 2020

.....
Karolína Rehtorovičová

Na tomto místě bych ráda poděkovala své vedoucí diplomové práce, JUDr. Lence Westphálové, za podnětné a věcné připomínky při vypracování diplomové práce.

Seznam použitých zkratek

NOZ	Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
OSŘ	Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů
ZŘS	Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních
SoudP	Zákon č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů
ÚMLUVA	Úmluva o právech dítěte
ZSPOD	Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů
ČR	Česká republika
EU	Evropská Unie
OSPOD	Orgán sociálně-právní ochrany dětí
ŘVPON	Řízení ve věcech péče o nezletilé
NŘ	Nesporná řízení
SŘ	Sporná řízení

OBSAH

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK	4
1 ÚVOD	7
2 ŘÍZENÍ VE VĚCECH PÉČE O NEZLETILÉ	11
2.2. MOŽNOST ÚPRAVY PÉČE O DÍTĚ	13
2.3. NEZLETILÉ DÍTĚ	15
2.4. PRAVOMOC SOUDU	16
2.5. PŘÍSLUŠNOST SOUDU	17
2.5.1. VĚCNÁ	17
2.5.2. <i>Místní</i>	17
2.5.3. <i>Přenesení působnosti</i>	18
2.6. ÚČASTNÍCI ŘÍZENÍ VE VĚCECH PÉČE O NEZLETILÉ	18
2.6.1. <i>Obecné vymezení</i>	18
2.6.2. <i>Kolizní opatrovník</i>	19
2.7. POSTAVENÍ DÍTĚTE V PRŮBĚHU ROZVODOVÉHO ŘÍZENÍ	20
2.8. NÁZOR NEZLETILÉHO DÍTĚTE A ÚSKALÍ JEHO ZJIŠŤOVÁNÍ	21
2.9. ŘÍZENÍ V PRVNÍM STUPNI	22
2.9.1. <i>Zahájení řízení</i>	22
2.9.2. <i>Příprava jednání</i>	23
2.9.3. <i>Jednání a jiný soudní rok</i>	23
2.9.4. <i>Zásady civilního procesu uplatňované při dokazování v nesporných řízeních</i>	24
2.9.5. <i>Důkazní prostředky ve věcech péče soudu o nezletilé</i>	25
2.9.6. <i>Rozhodování soudu</i>	31
2.9.7. <i>Náklady řízení</i>	35
3 ZNALECKÉ POSUDKY V ŘÍZENÍ VE VĚCECH PÉČE O NEZLETILÉ	37
3.1. VÝZNAM A FUNKCE ZNALECKÉHO POSUDKU Z OBORU PSYCHOLOGIE V RÁMCI ŘÍZENÍ O VÝCHOVĚ NEZLETILÉHO DÍTĚTE	37
3.2. PRÁVNÍ ÚPRAVA	38
3.3. OSOBA ZNALCE	40
3.4. JMENOVÁNÍ ZNALCE	40
3.5. ZADÁNÍ ZNALECKÉHO POSUDKU A ZPŮSOB ZÍSKÁVÁNÍ ZNALECKÉHO POSUDKU	42
3.6. ODBORNÁ ZPŮSOBILOST ZNALCE	44
3.7. HODNOCENÍ DŮKAZU – ZNALECKÉHO POSUDKU A ZÁSADA VOLNÉHO HODNOCENÍ DŮKAZŮ	45
3.8. ODMĚŇOVÁNÍ ZNALCE - CENA ZNALECKÉHO POSUDKU A JEJÍ ÚHRADA	48

3.9.	VÝSLECH ZNALCE.....	49
3.10.	PŘEZKUM ZNALECKÉHO POSUDKU.....	50
4	ZÁVĚR.....	52
	BIBLIOGRAFIE.....	55
	ABSTRAKT	59
	SEZNAM KLÍČOVÝCH SLOV	59
	KEY WORDS.....	60

1 Úvod

Pro svou diplomovou práci jsem si vybrala téma Řízení ve věcech péče o nezletilé a role soudního znalce v tomto řízení. V této práci popíši jak samotné ŘVPON, tak se chci zaměřit na roli soudního znalce.

Téma jsem si vybrala z důvodu, že řízení ve věcech péče o nezletilé děti je jedno z nejdůležitějších a nejcitlivějších řízení, jaké v civilním soudním řízení máme. Při těchto řízeních chráníme zájmy nezletilých dětí, které se do soudního řízení nedostaly vlastní vinou, a přitom se rozhoduje o způsobu jejich dalšího života, kdy je jejich osud svěřen do rukou rodičů, soudce, případně i soudního znalce.

Pro dítě představuje jakýkoliv typ konfliktu mezi rodiči hrozbu, bez ohledu na fakt, zda rodiče spolu žijí nebo se právě rozcházejí či se rozešli před nějakým časem. Jde totiž téměř vždy o konflikt dvou nejdůležitějších osob v životě dítěte. Pokud je dítě nuceno jedním nebo oběma rodiči k tomu, aby se přiklonilo na jednu stranu, je tím na ně kladen požadavek, aby ignorovalo osobu, kterou předtím respektovalo, nebo aby dělalo něco, o čem ví, že to bude druhým rodičem vnímáno a možná opětováno jako projev nepřátelství. Tím se poškozuje jak vztah ke klíčovému dospělému člověku, tak i pocit vlastní hodnoty dítěte.¹

Je velice důležité, aby soud rozhodl správně, neboť to, u kterého rodiče bude dítě vyrůstat, popřípadě v jaké míře se bude s druhým rodičem vídat, může být klíčové jak pro vývoj dítěte, tak pro vztah mezi dítětem a rodičem, neboť dítě může rozsudek vnímat tak, že mu jím byla způsobena křivda, a to se může odrazit na vztahu s rodiči.

Rozvodovost v dnešní době je obrovská. V roce 2019 bylo v České republice registrováno 24,1 tisíce rozvodů, přičemž rozvodem bylo zasaženo 22,6 tisíce nezletilých dětí.² Sami nezletilí nemají moc možností, jak se tohoto řízení účastnit a rovněž jsou znevýhodněni pro svůj věk a rozumovou vyspělost. Cesta, jak do soudního řízení, ve kterém se jedná o budoucnost dítěte, mohou vnést nezletilí svůj názor prostřednictvím odborníka, je právě prostřednictvím znalce v oboru psychologie.

---

¹ MATOUŠEK, Oldřich. *Děti a rodiče v rozvodu: manuál pro zúčastněné profesionály a rodiny*. Praha: Portál, 2015. 25 s.

²Pohyb obyvatelstva – rok 2019 [online]. Czso.cz, 20. 3. 2020. Dostupné na <<https://www.czso.cz/csu/czso/cri/pohyb-obyvatelstva-rok-2019>>.

S tím, že v ŘVPON bude proveden důkaz prostřednictvím znalce z oboru psychologie je však rovněž spojena i stránka finanční. Ne vždy mají oba rodiče vinu na tom, že dojde k rozvodu, a tedy je nutné vyřešit i otázky týkající se dětí, a ne vždy mají oba rodiče vinu na tom, že si soud v těchto řízeních vyžádá znalecký posudek od znalce z oboru psychologie. Rozvod je řízení náročné jak finančně, tak psychicky a lidé velice často intrikují, aby dosáhli svého. Může tedy dojít k situaci, kdy například díky intrikám jednoho z rodičů dojde k tomu, že soudce nabude názoru, že je potřeba odborných znalostí. Poté má soudce dvě možnosti dle vážnosti situace. Buď si vyžádá zprávu OSPODU, nebo jmenuje znalce z oboru psychologie.³

Rozdíl mezi těmito řešeními rodiče pociťují především finančně. S odborným vyjádřením orgánu veřejné moci se nepojí žádný poplatek, za vyhotovení znaleckého posudku náleží znalci znalečné, které musí zpravidla zaplatit rodiče. To však nesnižuje důkazní sílu odborného vyjádření.⁴

Vzhledem k průměrné hrubé mzdě, která v roce 2019 dosahovala částky 34.125 Kč⁵, a vzhledem k tomu, že mnoho lidí nedosáhne se svými měsíčními výdělky ani na této částky, je cena, kterou rodiče musí za znalecký posudek zaplatit, poměrně vysoká a v některých případech může být pro jednoho z rodičů, či pro oba, problémem náklady znaleckého posudku uhradit. Za znalecký posudek musí totiž rodiče zaplatit nejen ve chvíli, kdy znalecký posudek navrhne jedna ze stran, ale i v případě, že si odborníka z oboru psychologie vyžádá přímo soud.

Přesto, že cena za vypracování znaleckého posudku je poměrně vysoká, je pochopitelné, že si soudci tyto posudky v určitých případech vyžádají, neboť se díky nim zvládnou lépe zorientovat v rodinných vztazích, či skryté motivace rodičů.

Ve své práci se okrajově věnuji nové právní úpravě upravující znaleckou činnost, která nabyde účinnosti dne 1. 1. 2021 a pokládám si otázku, zda je znalecká činnost dostatečně zákonem upravena a jaký vliv může mít nová právní úprava znalecké činnosti na činnost znalců a kvalitu vypracovaných znaleckých posudků.

---

³ § 127 OSŘ

⁴ HROMADA, Miroslav. In SVOBODA Karel a kol. *Občanský soudní řád: komentář*. 2. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017. s 545-549 (§ 127)

⁵ Průměrné mzdy – 4. Čtvrtletí 2019 [online]. Czso.cz, 6. 3. 2020. Dostupné na <<https://www.czso.cz/csu/czso/cri/prumerne-mzdy-4-ctvrtleti-2019>>.

Chci svou diplomovou práci zaměřit mimo samotné řízení ve věcech péči o nezletilé i na to, jakou roli v řízení péči o nezletilé odborník z oboru psychologie má, v jakých případech by měl být znalecký posudek vyžádán, kdy je to naopak nadbytečné a zda není jmenování znalců soudy nadužíváno pro účely, aby soudci měli v ruce oficiální důkaz, o který mohou rozsudek opřít a kdy pro někoho nemalé finanční důsledky tohoto nesou rodiče dítěte.

Při psaní práce budu hledat odpovědi na následující otázky:

Je znalecká činnost dostatečně zákonem upravena a jaký vliv může mít nový zákon na činnost znalců a kvalitu vypracovaných znaleckých posudků?

Není možnost vyžádání si znaleckého posudku znalce z oboru psychologie soudci nadužívána za účelem, aby pro vydání svého rozhodnutí měli k dispozici podklad ve formě posudku od odborníka?

Je správně, že ačkoliv si znalecký posudek od znalce z oboru psychologie vyžádá soudce, zpravidla za něj nesou finanční náklady rodiče dítěte?

Je povinnost k úhradě znaleckého posudku dostatečně zákonně upravena?

Práce je (kromě úvodu a závěru) rozdělena do dvou hlavních kapitol, kdy v první se věnuji obecně řízením ve věcech péče o nezletilé a v druhé se zabírám znalci a znaleckému posudku z oboru psychologie. Podkapitoly jsou pak tematicky uspořádány, aby na sebe logicky navazovaly a aby čtenář pochopil, jakým způsobem probíhá ŘVPON, jak od sebe odlišujeme SŘ a NŘ, k jakému účelu v ŘVPON slouží soudní znalec z oboru psychologie a jaký přínos mají opatrovnické znalecké posudky.

Při zpracování tématu jsem pomocí analýzy rozebrala jednotlivé instituty v ŘVPON a v roli soudního znalce. Při interpretaci právních předpisů a judikatury jsem využila zejména výkladovou metodu jazykovou, logickou a systematickou. Nápomocná mi byla rovněž metoda komparace, kdy jsem srovnávala aktuální účinnou právní úpravu znalecké činnosti s právní úpravou, která nabyde účinnosti 1. 1. 2021 a přinese do právního prostředí mnoho změn. Závěrem metodou syntézy vyvodím z práce výsledky.

Při psaní práce jsem vycházela především z platné a účinné právní úpravy (výjimku tvoří zákon č. 254/2019 Sb., zákon o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech, který nabyde účinnosti dne 1. 1. 2021, avšak dle mého názoru je nezbytné ho v této práci zmínit) z odborné literatury, učebnic, komentářů a judikatury.

Tato diplomová práce vychází z právního stavu ke dni 25. 4. 2020.

2 Řízení ve věcech péče o nezletilé

Nezletilé dítě fakt, že se jeho rodiče rozvedou, neovlivní. Je však nezbytné dětem v souvislosti s rozvodem poskytovat ochranu. Tu nalezneme například v § 755 odst. 1, odst. 2, písm. a), odst. 3 NOZ, dle kterého *manželství může být rozvedeno, je-li soužití manželů hluboce, trvale a nenapravitelně rozvráceno a nelze očekávat jeho obnovení*. Manželství však nemůže být rozvedeno, byl-li byl rozvod v rozporu *se zájmem nezletilého dítěte manželů, které nenabylo plné svéprávnosti, který je dán zvláštními důvody. Mají-li manželé nezletilé dítě, které není plně svéprávné, soud manželství nerozvede, dokud nerozhodne o poměrech dítěte v době po rozvodu manželů*.

Tímto ustanovením se dostává ochrany především dětem s těžkým zdravotním postižením, vyžadujícím péči obou rodičů, respektive zvýšené finanční náklady. Pravděpodobně nedojde k zabránění odchodu jednoho z rodičů od rodiny, avšak rodiči pečujícímu o postižené dítě zůstane nárok na stejnou životní úroveň manželů, čímž bude chráněn alespoň majetkově.⁶

Pokud však rodiče podají společný návrh na rozvod manželství a soud jej schválí, není již možnost podat odvolání⁷, ani pokud rozvod není v zájmu nezletilého dítěte. V případě společného návrhu na rozvod manželství by se soudy poměry nezletilých dětí dle právní úpravy neměli věnovat, neboť nezletilé dítě v tomto případě není účastníkem řízení.⁸

2.1. Charakteristika řízení ve věcech péče o nezletilé jakožto druhu nesporného řízení

SŘ a NŘ je v právu velice těžké přesně odlišit jednoznačným kritériem a panují v tomto směru různé názory. Václav Hora ve svém díle *Československé civilní právo procesní* odlišil SŘ od NŘ tak, že zatímco ve SŘ práva a povinnosti deklarujeme, v NŘ jsou soudy vydávána konstitutivní rozhodnutí, kterými se zakládají, mění, či ruší práva a povinnosti.

---

⁶ KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, HRUŠÁKOVÁ, Milana. *České rodinné právo*. 3. vyd. 3., přeprac. a dopl. vyd. Brno: Masarykova univerzita a Doplněk, 2006. 126 s.

⁷ § 395 ZŘS

⁸ SVOBODA, Karel. In SVOBODA, Karel a kol. *Zákon o zvláštních řízeních soudních: komentář*. V Praze: C. H. Beck, 2015, s. 32-38 (§ 20)

Fiala Josef ve své knize Historický vývoj některých procesních principů, zásad a institutů civilního procesu zastává názor, že zatímco ve SŘ se vždy řeší spor, v NŘ spor o právo není. V obou směrech však nalezneme výjimky.⁹

Co se týče ŘVPON, jsou tato řízení typickým příkladem NŘ. V těchto řízeních se řeší *osobní status dítěte, jeho výchova, výživa, zastupování, rodičovská odpovědnost a ostatní otázky právního postavení nezletilých dětí*.¹⁰ Příkladem SŘ v rodinném právu je například řízení o určení či popření otcovství.

*Je chybou vnímat rozhodování o výchově a výživě dítěte jako spor mezi matkou a otcem: dítě není předmět, o který se vede spor (byť by to sebevíc tak vypadalo), nýbrž je plnohodnotným subjektem, účastníkem řízení, který má do toho – buď sám, nebo prostřednictvím zástupce – co mluvit.*¹¹

Z konkrétních rozdílů v SŘ a NŘ zdůrazním například to, že v NŘ musí být pravomoc dána zákonem, kdy jsou tato řízení upravena v ZŘS. U SŘ soudy projednávají veškeré spory se soukromoprávním základem. Pro NŘ dále zákon určuje výlučnou místní příslušnost, tedy se neuplatní obecná příslušnost.¹² V NŘ není možný vzájemný návrh, neboť tento institut se týká pouze SŘ. Dále je nepřipustné uzavření smíru. Účastníci však mohou uzavřít dohodu, která ale podléhá schválení soudem.¹³ Je vyloučeno použití institutů urychlující řízení na úkor dokazování, tedy rozsudku pro uznání, zmeškání, či vydání platebního rozkazu.¹⁴ Od SŘ jsou tato řízení odlišena i tím, že pokud se účastník řízení rozhodne vzít svůj návrh zpět, může soud zahájit řízení i bez návrhu, pokud tento postup uzná za vhodný. Musí však jít o řízení, která lze zahájit i bez návrhu.¹⁵ Dále jsou v NŘ při dokazování uplatňovány specifické zásady, k tomu více v podkapitole 2.9.4. Okruh účastníků je v NŘ specificky vymezen, k tomu více v podkapitole 2.6.

V NŘ jde především o nejlepší zájem dítěte. Pojem nejlepší zájem dítěte není v českém právním řádu vysloveně definován. Nepochybně je však nutno jej vykládat v souladu s čl. 8

---

⁹ ŠÍNOVÁ, Renáta. Řízení ve věcech rodinněprávních v České republice, Slovenské republice a Německu a jejich aktuální problémy. Praha: Leges, 2010. 30 s.

¹⁰ Tamtéž, 34 s.

¹¹ Tamtéž, 35 s.

¹² LISSE, Luděk. Civilní proces. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2008. 31 s.

¹³ WINTEROVÁ, Alena. Civilní právo procesní: vysokoškolská učebnice. 6., aktualiz. vyd. Praha: Linde Praha, 2011. 363 s.

¹⁴ SVOBODA, Karel. *Dokazování*. Praha: ASPI, 2009. 93 s.

¹⁵ HROMADA, Miroslav. In SVOBODA, Karel a kol. Zákon o zvláštních řízeních soudních: komentář. V Praze: C. H. Beck, 2015, s. 938-939 (§ 468)

ÚMLUVY (právo dítěte na rodinný život), čl. 7 a 9 ÚMLUVY (právo na péči obou rodičů) a čl. 12 ÚMLUVY (participační práva dítěte, která jsou dále rozvedena např. v § 100 odst. 3 OSŘ.)¹⁶ V ŘVPON je na místě zvýšená ingerence státu.¹⁷

2.2. Možnost úpravy péče o dítě

Tradiční soudní praxe spočívá ve svěřování dítěte do péče jednoho z rodičů. Soudy tedy mají nelehký úkol, neboť v podstatě určují, který z rodičů bude preferovaný a který bude z života dítěte odsunut na okraj.¹⁸

Dle § 906 odst. 2 NOZ *soud může rozhodnout i tak, že schválí dohodu rodičů, ledaže je zřejmé, že dohodnutý způsob výkonu rodičovské odpovědnosti není v souladu se zájmem dítěte.* Tato dohoda se však nesmí týkat svěřeni dítěte do výchovy třetí osoby, neboť o formách náhradní rodinné výchovy rozhoduje vždy soud. Rodiče se tak smí dohodnout pouze na tom, který z rodičů bude mít dítě ve své péči. Rovněž musí dohoda obsahovat i úpravu vyživovací povinnosti.¹⁹

*Soud může svěřit dítě do péče jednoho z rodičů, nebo do střídavé péče, nebo do společné péče; soud může dítě svěřit i do péče jiné osoby než rodiče, je-li to potřebné v zájmu dítěte. Má-li být dítě svěřeno do společné péče, je třeba, aby s tím rodiče souhlasili.*²⁰

Společná výchova pronikala do západoevropských úprav a do anglosaského systému zhruba v posledních 24 letech V zahraničních úpravách společná výchova znamená, že druhý rodič neztrácí po rozvodu právo rozhodovat o dítěti, třebaže dítě zpravidla žije trvale s jedním z rodičů. Druhému rodiči zůstávají i po rozvodu zachována rodičovská práva a povinnosti.²¹

Tuto úpravu máme v českém právním řádu již od dob zákona o právu rodinném z roku 1949. *Svěřeni dítěte do výchovy jednoho z rodičů neznámá nic jiného než rozhodnutí o tom, kdo z rodičů bude s dítětem žít ve společné domácnosti, osobně o něj pečovat a rozhodovat v běžných denních záležitostech týkajících se dítěte Na existenci institutu rodičovské*

---

¹⁶ ŠÍNOVÁ, Renáta. Řízení ve věcech rodinněprávních v České republice, Slovenské republice a Německu a jejich aktuální problémy. Praha: Leges, 2010. 47 s.

¹⁷ LISSE, Luděk. Civilní proces. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2008. 31 s.

¹⁸ MATOUŠEK, Oldřich. *Děti a rodiče v rozvodu: manuál pro zúčastněné profesionály a rodiny.* Praha: Portál, 2015. 26 s.

¹⁹ KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, HRUŠÁKOVÁ, Milana. České rodinné právo. 3. vyd. 3., přeprac. a dopl. vyd. Brno: Masarykova univerzita a Doplněk, 2006. 129 s.

²⁰ § 907 odst. 1 NOZ

²¹ KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, HRUŠÁKOVÁ, Milana. České rodinné právo. 3. vyd. 3., přeprac. a dopl. vyd. Brno: Masarykova univerzita a Doplněk, 2006. 127 s.

*odpovědnosti se rozvodem nic nemění, právě na rozdíl od zahraničních úprav znajících tzv. joint custody.*²²

Střídavá péče znamená, že dítě střídavě pobývá u každého z rodičů po určité časové období. Co se týče délky pobytu, bere soud při rozhodování ohledy především na věk a vzdálenost rodičů. Do problému se dostáváme ve chvíli, kdy vzdálenost mezi bydlišti rodičů je tak velká, že dítě prakticky nemůže navštěvovat pouze jednu školu.²³ Ani velká vzdálenost mezi bydlišti rodičů však nemůže automaticky vést k tomu, že ke střídavé péči nedojde. Je třeba vždy zkoumat dopady cestování nezletilého mezi rodiči na dítě v každém případě individuálně.²⁴ *Střídavá péče nemůže být paušálně využívána jako forma "spravedlivého" rozdělení péče o dítě mezi oba rodiče.*²⁵

*Při rozhodování o svěřeni do péče soud rozhoduje tak, aby rozhodnutí odpovídalo zájmu dítěte. Soud přitom bere ohled na osobnost dítěte, zejména na jeho vlohy a schopnosti ve vztahu k vývojovým možnostem a životním poměrům rodičů, jakož i na citovou orientaci a zázemí dítěte, na výchovné schopnosti každého z rodičů, na stávající a očekávanou stálost výchovného prostředí, v němž má dítě napříště žít, na citové vazby dítěte k jeho sourozencům, prarodičům, popřípadě dalším příbuzným i nepříbuzným osobám. Soud vezme vždy v úvahu, který z rodičů dosud o dítě řádně pečoval a řádně dbal o jeho citovou, rozumovou a mravní výchovu, jakož i to, u kterého z rodičů má dítě lepší předpoklady zdravého a úspěšného vývoje.*²⁶ Důvodem pro vyloučení střídavé péče může být fakt, že spolu rodiče nejsou schopni absolutně komunikovat. Soud by pak měl preferovat svěřeni dítěte do péče tomu z rodičů, u kterého je předpoklad, že bude ochoten s druhým rodičem komunikovat a nebude mu bránit ve styku s dítětem.²⁷

*Soud při rozhodování o svěřeni dítěte do péče dbá rovněž na právo dítěte na péči obou rodičů a udržování pravidelného osobního styku s nimi, na právo druhého rodiče, jemuž dítě nebude svěřeno, na pravidelnou informaci o dítěti, dále soud bere zřetel rovněž ke schopnosti rodiče dohodnout se na výchově dítěte s druhým rodičem.*²⁸

---

²² Tamtéž, 128 s.

²³ Tamtéž

²⁴ náleží Ústavního soudu ze dne 31. března 2020, sp. zn. III. ÚS 149/20

²⁵ usnesení Ústavního soudu ze dne 10. března 2020 sp. zn. III. ÚS 3919/19

²⁶ 907 odst. 2 NOZ

²⁷ náleží Ústavního soudu ze dne 29. října 2019, sp. zn. III. ÚS 2396/19, srov. též náleží Ústavního soudu ze dne 30. 12. 2014, sp. zn. I. ÚS 1554/14

²⁸ § 907 odst. 2 NOZ

Pravidelnou informací není myšlenou pouze to, že o podstatných záležitostech dítěte rozhodují oba rodiče, ale i právo na informace o školních výsledcích, zdravotním stavu, mimoškolních aktivitách apod. Především u dětí předškolního věku je tedy důležité, aby spolu rodiče komunikovali i po rozvodu. U starších dětí tuto informační povinnost ve většině případech plní děti samotné.²⁹

Zákon v § 876 NOZ vychází z toho, že rodiče se při rozhodování o podstatných záležitostech dítěte dohodnou a že rodičovskou odpovědnost vykonávají rodiče ve vzájemné shodě.

Pokud však k dohodě nedojde, nastupuje § 877 odst. 1 a 2 NOZ, dle kterého *nedohodnou-li se rodiče v záležitosti, která je pro dítě významná zejména se zřetelem k jeho zájmu, rozhodne soud na návrh rodiče; to platí i tehdy, vyloučil-li jeden rodič z rozhodování o významné záležitosti dítěte druhého rodiče. Za významnou záležitost se považují zejména nikoli běžné léčebné a obdobné zákroky, určení místa bydliště a volba vzdělání nebo pracovního uplatnění dítěte.*

Záležitosti nezletilého dítěte tedy rozlišujeme na záležitosti běžné a podstatné. Zatímco v běžných záležitostech vykonává každý rodič svá práva a povinnosti samostatně, o podstatné záležitosti mají právo rozhodovat oba rodiče, avšak je nutné dojít ke shodě.³⁰

2.3. Nezletilé dítě

Definici pojmu nezletilé dítě bychom nejspíše hledali v NOZ, případně v ZŘS. Tam ji však nenajdeme. Co se týče NOZ, z § 30 odst. 1 vyplývá, že *plně svéprávným se člověk stává zletilostí. Zletilosti se nabyvá dovršením osmnáctého roku věku. Před nabytím zletilosti se plně svéprávnosti nabyvá přiznáním svéprávnosti, nebo uzavřením manželství. Svéprávnost nabytá uzavřením manželství se neztrácí ani zánikem manželství, ani prohlášením manželství za neplatné.* NOZ se o nezletilém zmiňuje například i v § 31, avšak v souvislosti se svéprávností.³¹

Zákon o zvláštních řízeních soudních používá kromě pojmu nezletilý také pojem nezletilé dítě a dítě. Pokud jde o definici pojmu dítě, je situace poněkud komplikovaná. Tento pojem totiž není v právním řádu jednoznačný a v jednotlivých právních odvětvích se liší. Klíčovým

---

²⁹ KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, HRUŠÁKOVÁ, Milana. České rodinné právo. 3. vyd. 3., přeprac. a dopl. vyd. Brno: Masarykova univerzita a Doplněk, 2006. 130 s.

³⁰ Tamtéž

³¹ WIPPLINGEROVÁ, Miloslava, Radka ZAHRADNÍKOVÁ a Kristýna SPURNÁ. *Zvláštní řízení soudní*. 2., opravené vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015. 171 s.

předpisem, z něhož lze pojem dítě odvodit, je Úmluva o právech dítěte. Dle jejího čl. 1 se pro účely této úmluvy dítětem rozumí každá lidská bytost mladší osmnácti let, pokud podle právního řádu, jenž se na dítě vztahuje, není zletilosti dosaženo dříve. Vzhledem k této úpravě a k dikci ustanovení § 30 obč. zák. lze mít za to, že dítětem je myšlena osoba mladší osmnácti let.

Pro dokreslení situace lze použít ustanovení § 452 z. ř. s. V jeho nadpisu použil zákonodárce pojem „dítě“, v odstavci prvním pojem „nezletilé dítě“ i „dítě“ a v odstavci druhém pojem „nezletilý“. Z tohoto příkladu je více než patrné, že se vždy bude jednat o nezletilé dítě (navíc takové, které dosud nenabylo plné svéprávnosti).³²

2.4. Pravomoc soudu

Pravomoc soudu v ŘVPON je vymezena taxativně v ZŘS. V řízeních péče o nezletilé soud rozhoduje zejména ve věcech a) jména a příjmení nezletilého dítěte, b) péči o nezletilého dítěte, c) výživě nezletilého dítěte, d) styku s nezletilým dítětem, e) rodičovské odpovědnosti, f) poručenství, g) opatrovnictví nezletilého dítěte, h) předání nezletilého dítěte, i) navrácení nezletilého dítěte, j) pro nezletilé dítě významných, na nichž se rodiče nemohou dohodnout, k) souhlasu s právním jednáním nezletilého dítěte, l) zastupování nezletilého dítěte, m) péče o jmění nezletilého dítěte, n) ústavní výchovy nezletilého dítěte a jiných výchovných opatření, o) ochranných opatření, p) pěstounské péče, q) určení data narození nezletilého dítěte, r) přiznání svéprávnosti nezletilému dítěti, s) přivolení souhlasu o odvolání souhlasu zákonného zástupce k samostatnému provozování obchodního závodu nebo k jiné obdobné výdělečné činnosti.³³

Pravomoc je soud povinen zkoumat jakožto jednu z podmínek řízení. Její nedostatek je neodstranitelnou vadou a soudce musí řízení zastavit, a po nabytí právní moci usnesení věc postoupit příslušnému orgánu.³⁴

---

³² Tamtéž, 172 s.

³³ Tamtéž, 184-185 s.

³⁴ WINTEROVÁ, Alena. Civilní právo procesní: vysokoškolská učebnice. 6., aktualiz. vyd. Praha: Linde Praha, 2011. 94 s.

2.5. Příslušnost soudu

2.5.1. Věcná

Dle § 3 odst. 1 ZŘS rozhoduje v řízeních ve věcech péče o nezletilé příslušný okresní soud. Zatímco výčet řízení, která mají věcnou příslušnost u okresního soudu, je v zákoně vymezen demonstrativně, krajskému soudu musí být pravomoc rozhodovat dána zákonem.³⁵

2.5.2. Místní

Pro ŘVPON platí výlučná místní příslušnost. Pro řízení je příslušný obecný soud nezletilého dítěte dle § 467 odst. 1 ZŘS. *Jedná se o soud, v obvodě kterého má nezletilý na základě dohody rodičů a nebo rozhodnutí soudu, případě jiných rozhodujících skutečností svoje bydliště*³⁶.

Soud, u kterého probíhá řízení ve věci nezletilého, založí spis. Každé další ŘVPON musí být zahájeno u tohoto soudu. Pokud se dítě přestěhuje, je nutno použít institut přenesení příslušnosti,³⁷ kterému se věnuji v následující kapitole. Díky této úpravě v ŘVPON rozhoduje po celou dobu nezletilosti jeden a ten samý soud, který je obeznámen s poměry nezletilého a je vytvořen předpoklad pro vydání co nejpříznivějšího rozhodnutí.³⁸

V praxi se můžeme setkat i s případy, kdy místní příslušnost nelze podle bydliště nezletilého určit. Může to být z důvodu, že rodiče nejsou schopni dohodnout se, kde bydliště nezletilého bude, nebo z důvodu, že místně příslušný soud není schopen včas zasáhnout. V takovém případě zákon dává přednost zájmu dítěte na rychlosti rozhodování soudu a místně příslušný tak je soud, v jehož obvodu se nezletilý v danou chvíli zdržuje. Tato místní příslušnost však není trvalá. Ve chvíli, kdy je soudu známo bydliště nezletilého, zakročující soud správně místně příslušnému soudu věc postoupí.³⁹

---

³⁵ Tamtéž, 113 s.

³⁶ ŠÍNOVÁ, Renáta. Řízení ve věcech rodinněprávních v České republice, Slovenské republice a Německu a jejich aktuální problémy. Praha: Leges, 2010. 227 s.

³⁷ HROMADA, Miroslav. In SVOBODA, Karel a kol. Zákon o zvláštních řízeních soudních: komentář. V Praze: C. H. Beck, 2015, s. 935-937 (§ 467)

³⁸ ŠÍNOVÁ, Renáta. Řízení ve věcech rodinněprávních v České republice, Slovenské republice a Německu a jejich aktuální problémy. Praha: Leges, 2010. 228 s.

³⁹ WIPPLINGEROVÁ, Miloslava, Radka ZAHRADNÍKOVÁ a Kristýna SPURNÁ. *Zvláštní řízení soudní. 2.*, opravené vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015. 196-197 s.

2.5.3. Přenesení působnosti

Změnu místní příslušnosti v ŘVPON nám umožňuje § 5 ZŘS. Jedná se tak o výjimku ze zásady perpetuatio fori.⁴⁰

Nejdůležitějším faktorem je zájem nezletilého. Pokud se například nezletilý přestěhuje, není v jeho zájmu, aby musel k soudnímu řízení dojíždět přes celou republiku. Soud tedy může přenést svou příslušnost na jiný soud. Ten se může bránit tak, že věc předloží svému nadřízenému soudu. Rozhodnutí nadřízeného soudu již nelze dále napadnout.⁴¹

K problematice přenesení místní příslušnosti v ŘVPON se za účinnosti občanského soudního řádu účinného do 31. 12. 2013 vyjádřil Nejvyšší soud ČR v usnesení sp. zn. 30 Cdo 1510/2013 ze dne 19. 12. 2013, jímž bylo shledáno, že účelem právní úpravy je zajištění důsledné ochrany nezletilého dítěte, neboť o dítěti by měl vždy rozhodovat ten soud, který si může v rámci svého obvodu zjistit o dítěti co nejvíce informací, zejména za součinnosti s OSPODEM jako opatrovníkem dítěte, přičemž rozhodným hlediskem pro přenesení příslušnosti na jiný soud je zájem dítěte, uvažovaný především ve vztahu ke konkrétnímu řízení. Tyto závěry jsou plně použitelné i za účinnosti zákona o zvláštních řízeních soudních.⁴²

*Osobitost institutu přenesení příslušnosti spočívá v tom, že je možné ho aplikovat jen při výživném pro nezletilé dítě.*⁴³

2.6. Účastníci řízení ve věcech péče o nezletilé

2.6.1. Obecné vymezení

Účastníci řízení ve věcech péče soudu o nezletilé jsou určeni podle obecné definice účastníků jako navrhovatel a ten, o jehož právech nebo povinnostech má být v řízení jednáno. Tato definice se týká řízení, která mohou být zahájena i bez návrhu. V řízeních, která mohou být zahájena pouze na návrh, jsou účastníky navrhovatel a ten, kterého zákon za účastníka označuje. Právní úprava řízení ve věcech péče o nezletilé neobsahuje podrobnější specifikaci

---

⁴⁰ Ta je vyjádřena v § 11 odst. 1 OSŘ, dle kterého se místní příslušnost soudu určuje dle okolností, které tu byly v době prvního rozhodnutí soudu. Ta pak trvá po celou dobu řízení.

⁴¹ WIPPLINGEROVÁ, Miloslava, Radka ZAHRADNÍKOVÁ a Kristýna SPURNÁ. *Zvláštní řízení soudní. 2.*, opravené vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015. 197 s.

⁴² Tamtéž

⁴³ ŠÍNOVÁ, Renáta. *Řízení ve věcech rodinněprávních v České republice, Slovenské republice a Německu a jejich aktuální problémy.* Praha: Leges, 2010. 228 s.

*účastníků jednotlivých řízení, což je s ohledem na jejich různorodost pochopitelné. Zpravidla však bude právě vzhledem k obsahu řízení účastníkem nezletilý a jeho zákonní zástupci.*⁴⁴

Jestliže se soud v průběhu řízení dozví, že někdo z těch, o jejichž právech a povinnostech má být v řízení jednáno, se neúčastní řízení od jeho zahájení, přibere jej usnesením do řízení jako účastníka řízení. Daná osoba se proti tomuto usnesení nemůže odvolat. Opakem této situace je, pokud soud zjistí, že je účastníkem řízení někdo, o jehož právech a povinnostech se v řízení nejedná. V tomto případě soud usnesením v řízení ukončí. Proti tomuto usnesení je již možné podat odvolání.⁴⁵

2.6.2. Kolizní opatrovník

Jelikož v ŘVPON sledujeme především zájem nezletilého a zájmy zákonných zástupců se od zájmů dítěte mohou lišit, jmenuje soud v těchto řízeních dítěti kolizního opatrovníka, který jej bude zastupovat. Existují však i řízení, ve kterých má nezletilý plnou procesní způsobilost, tedy zastoupen být nemusí. Mezi tato řízení patří například řízení o přivolení souhlasu a odvolání souhlasu zákonného zástupce k samostatnému provozování obchodního závodu nebo jiné obdobné výdělečné činnosti. V řízeních, ve kterých dítě zastoupeno být musí, ho bude ve většině případech zastupovat pracovník OSPODU což je upraveno v § 455 odst. 1 ZŘS. Pravidlem je, že by dítě neměl zastupovat OSPOD, který podal návrh na zahájení řízení.⁴⁶ Pokud však k této situaci dojde, k tomu, aby soud jmenoval opatrovníka jiného, je potřeba podat návrh.⁴⁷

Je otázkou, zda OSPOD, resp. jeho pracovníci, jsou dostatečně odborně fundováni takovou funkcí zastávat, neboť ve většině případů nejde o právně vzdělané osoby. K tomu se vyjádřil i Ústavní soud v nálezu sp. zn. I. ÚS 3304/13 ze dne 19. 2. 2014, byť se jednalo o řízení dle občanského soudního řádu. Ústavní soud nicméně dospěl k závěru, že OSPOD nemá vlastní odborné kapacity pro právní zastupování. Podle jeho názoru by bylo mnohem vhodnější a spíše by odpovídalo cíli účinné ochrany práv dětí, pokud by byl jako opatrovník nezletilému ustanoven advokát. Opatrovník nezletilého by měl v řízení vystupovat aktivně a hájit zájmy

---

⁴⁴ WIPPLINGEROVÁ, Miloslava, Radka ZAHRADNÍKOVÁ a Kristýna SPURNÁ. *Zvláštní řízení soudní. 2.*, opravené vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015. 198-199 s.

⁴⁵ § 7 odst. 1 a 2 ZŘS

⁴⁶ § 455 odst. 2 ZŘS

⁴⁷ WIPPLINGEROVÁ, Miloslava, Radka ZAHRADNÍKOVÁ a Kristýna SPURNÁ. *Zvláštní řízení soudní. 2.*, opravené vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015. 199 s.

nezletilého dítěte v odborně často komplikovaných případech, je proto na místě, aby šlo o osobu s kvalifikovaným právním vzděláním a zkušenostmi ve výkonu povolání advokáta.⁴⁸

2.7. Postavení dítěte v průběhu rozvodového řízení

Pro dítě je spor mezi rodiči vždy více či méně stresovou záležitostí. Dítě je v ideálním případě zvyklé, že vyrůstá s oběma rodiči a oba rodiče mají na dítě stejný výchovný vliv. Ve chvíli, kdy se dítě případně musí rozhodnout a jednoho z rodičů upřednostnit, je uvedeno do nelehké situace. Běžnou reakcí na rozvod rodičů je u dětí smutek, pocity vlastní viny, poruchy spánku, poruchy soustředění, agresivní zlobení, odmítání poslušnost domnělému viníkovi rozvodu, různé psychosomatické obtíže i zhoršení prospěchu a chování ve škole.⁴⁹

Nežádoucí role dítěte v rozvodové situaci bývají popisovány jako role prostředníka, role důvěrníka jednoho nebo obou rodičů, role hendikepovaného (jehož hendikep má přivolat odešlého rodiče zpět do rodiny, kterou opustil, případně má hendikep drammatizovat utrpení opuštěného rodiče), role spolubojovníka (v koalici s jedním rodičem a jeho původní rodinou proti druhému rodiči), role zpravodaje (jenž má informovat o novém partnerovi druhého rodiče), role rozmazlenice (zejména v interakci s rodičem, který dítě nemá ve své péči), dokonce i role viníka rozvodu.⁵⁰

Dle § 20 odst. 4 ZŘS *V řízení, jehož účastníkem je nezletilý, který je schopen pochopit situaci, soud postupuje tak, aby nezletilý dostal potřebné informace o soudním řízení a byl informován o možných důsledcích vyhovění svému názoru i důsledcích soudního rozhodnutí. Obdobnou povinnost vůči nezletilému má i jeho zákonný zástupce nebo opatrovník.*

Dle § 100 odst. 3 OSŘ v řízení, jehož účastníkem je nezletilé dítě, které je schopno formulovat své názory, soud postupuje tak, aby byl zjištěn jeho názor ve věci. Názor nezletilého dítěte soud zjistí výslechem dítěte. Názor dítěte může soud ve výjimečných případech zjistit též prostřednictvím jeho zástupce, znaleckého posudku nebo příslušného orgánu sociálně-právní ochrany dětí. Výslech dítěte může soud provést i bez přítomnosti dalších osob, lze-li očekávat, že by jejich přítomnost mohla ovlivnit dítě tak, že by nevyjádřilo svůj skutečný názor; přítomnost důvěrníka dítěte, který není jeho zákonným zástupcem a o jehož účast u výslechu dítě požádá,

---

⁴⁸ Tamtéž

⁴⁹ MATOUŠEK, Oldřich. *Děti a rodiče v rozvodu: manuál pro zúčastněné profesionály a rodiny*. Praha: Portál, 2015. 26 s.

⁵⁰ Tamtéž, 27-28 s.

může soud vyloučit jen tehdy, je-li jeho přítomností mařen účel výslechu. K názoru dítěte soud přihlíží s přihlédnutím k jeho věku a rozumové vyspělosti.

Dle § 3 odst. 2 písm. C) NOZ *nikdo nesmí pro nedostatek věku, rozumu nebo pro závislost svého postavení utrpět nedůvodnou újmu; nikdo však také nesmí bezdůvodně těžit z vlastní neschopnosti k újmě druhých.* Toto ustanovení se řadí mezi základní zásady soukromého práva, čímž je zdůrazněna nezbytnost v ŘVPON nezletilým poskytnout zvláštní ochranu, kterou je nutno aplikovat jak v rámci práva hmotného, tak v rámci práva procesního.⁵¹

2.8. Názor nezletilého dítěte a úskalí jeho zjišťování

Dle článku 12 Úmluvy státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, zabezpečují dítěti, které je schopno formulovat své vlastní názory, právo tyto názory svobodně vyjadřovat ve všech záležitostech, které se jej dotýkají, přičemž se názorům dítěte musí věnovat patřičná pozornost odpovídající jeho věku a úrovni. Za tímto účelem se dítěti zejména poskytuje možnost, aby bylo vyslyšeno v každém soudním nebo správním řízení, které se jej dotýká, a to buď přímo a nebo prostřednictvím zástupce nebo příslušného orgánu, přičemž způsob slyšení musí být v souladu s procedurálními pravidly vnitrostátního zákonodárství.

Je tedy nepochybné, že soud musí zjišťovat i názor dítěte. Je však důležité, aby bylo dítě o předmětné věci a situaci dostatečně informováno, díky čemuž má dítě možnost vytvořit si vlastní názor. Obecně platí, že dítě starší dvanácti let je tohoto schopno.⁵² U takto starého dítěte v podstatě není důvod, proč by jej soud neměl vyslechnout, neboť dítě starší 12 let je již nepochybně schopno situaci pochopit a vyjádřit svůj názor.⁵³ Pokud však dle soudce dítě není schopno informace náležitě přijmout, nebo si vlastní názor vytvořit, je nutno informovat osobu, která je schopna zájmy dítěte hájit. Názoru dítěte je třeba věnovat patřičnou pozornost.⁵⁴ Nelze však rozhodnutí soudu založit bez dalšího na přání nezletilého.⁵⁵

---

⁵¹ WIPPLINGEROVÁ, Miloslava, Radka ZAHRADNÍKOVÁ a Kristýna SPURNÁ. *Zvláštní řízení soudní. 2., opravené vydání.* Praha: Wolters Kluwer, 2015. 171 s.

⁵² Dle nálezů Ústavního soudu ze dne 13. 2. 2012, sp. zn. II. ÚS 3765/2011 i dítě ve věku 7-9 let může činit vlastní rozhodnutí

⁵³ SVOBODA, Karel. In SVOBODA Karel a kol. *Občanský soudní řád: komentář. 2. vydání.* V Praze: C.H. Beck, 2017. s 417-420 (§ 100)

⁵⁴ § 867 odst. 2 NOZ

⁵⁵ usnesení Ústavního soudu ze dne 10. března 2020, sp. zn. III. ÚS 571/20, srov. též nález Ústavního soudu ze dne 25. září 2014, sp. zn. I. ÚS 3216/13

Názor dítěte může být zjištěn přímo nebo nepřímo a pokud dojde k výsledku dítěte, může k výsledku dojít bez přítomnosti dalších osob.⁵⁶

2.9. Řízení v prvním stupni

2.9.1. Zahájení řízení

Nárok žalobce nebo navrhovatele se svou žalobou, potažmo návrhem na zahájení řízení, obrátit na soud, aby svým autoritativním rozhodnutím poskytl ochranu porušenému nebo ohroženému subjektivnímu právu, případně právní vztahy teprve upravil, má nejen rozměr ústavněprávní, ale i mezinárodněprávní, neboť se zrcadlí v právu na spravedlivý proces. V okamžiku, kdy žalobce nebo navrhovatel využije svého veřejnoprávního nároku, zahájí tím řízení. Doba, kdy je řízení zahájeno, je spjata s doručením žaloby, případně návrhu na zahájení řízení nebo vydáním usnesení o zahájení řízení bez návrhu. Jednotlivé způsoby, kterými dochází k zahájení řízení do jisté míry odlišují řízení sporné od řízení nesporného a zároveň jsou projevem zásady dispozitivnosti a oficiality.⁵⁷

Obecně ŘVPON mohou být zahájena jak na návrh, tak bez návrhu. Máme však řízení, která mohou být zahájena pouze na návrh a naopak. Například ve věcech zastupování nezletilého dítěte, nebo u řízení ve věcech pro dítě významných, může být řízení zahájeno pouze na návrh, a to na návrh zákonného zástupce nezletilého. Jinak tomu není ani v řízení ve věcech přiznání svéprávnosti nezletilému dítěti, nebo přivolení souhlasu a odvolání souhlasu zákonného zástupce k samostatnému provozování obchodního závodu nebo jiné obdobné výdělečné činnosti. Dle § 468 ZŘS může návrh na zahájení těchto řízení podat jak zákonný zástupce nezletilého, tak sám nezletilý.⁵⁸

V případě podání návrhu na zahájení řízení musí být splněny veškeré formální a obsahové náležitosti návrhu stanovené zákonem.⁵⁹

Dle § 152 odst. 2 OSŘ soud není vázán rozsahem návrhu, a to ani v případě, kdy může být řízení zahájeno na základě podání návrhu. Odráží se nám zde zásada oficiality a zásada vyšetřovací. Účastník řízení tedy může podat návrh na zahájení řízení, ale nikdy řízením nebude

---

⁵⁶ ŠÍNOVÁ, Renáta. Řízení ve věcech rodinněprávních v České republice, Slovenské republice a Německu a jejich aktuální problémy. Praha: Leges, 2010. 48 s.

⁵⁷ DEL FAVERO, Marek. Řízení ve věcech rodinněprávních před soudem I. a II. stupně. Brno: Tribun EU, 2013. 99 s.

⁵⁸ WIPPLINGEROVÁ, Miloslava, Radka ZAHRADNÍKOVÁ a Kristýna SPURNÁ. *Zvláštní řízení soudní. 2.*, opravené vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015. 197 s.

⁵⁹ Ty jsou upraveny v § 42 odst. 4 OSŘ a § 79 odst. 1 OSŘ

disponovat úplně. Tímto opět poskytujeme ochranu nezletilým dětem a soudci dostatečný prostor pro úplně zjištění skutkového stavu.

S ochranou nezletilých dětí, jakožto slabší strany, se pojí i fakt, že podání návrhu ve věcech péče o nezletilé není spojeno s poplatkovou povinností.⁶⁰ Dle § 11 odst. 5 zákona o SoudP je od soudního poplatku osvobozeno i sepsání návrhu na zahájení řízení.

2.9.2. Příprava jednání

Od chvíle zahájení řízení má soud povinnost postupovat v řízení tak, aby věc byla projednána co nejrychleji.⁶¹ Řízení by mělo být připraveno tak, aby bylo možné meritorně rozhodnout, pokud možno při prvním jednání ve věci.⁶² V této fázi řízení se tedy provádí úkony dle § 114a odst. 2 OSŘ. Především se jedná o shromažďování důkazů s informací potřebných pro vydání meritorního rozhodnutí, dále dojde například ke kontaktování OSPODU. V ŘVPON se neuplatní koncentrace řízení⁶³, tedy pokud se následně objeví další důkazy, soudce se jimi bude zabývat. S pasivitou účastníka řízení nelze pojit neexistenci určité skutečnosti. Pro příklad, pokud rodič neprokáže své majetkové poměry dobrovolně a soudu se je nepodaří zjistit, nastupuje sankce⁶⁴ prostřednictvím § 916 NOZ⁶⁵

2.9.3. Jednání a jiný soudní rok

Ohledně řízení upravených v ZŘS se nevede přípravné jednání.⁶⁶ Soudce však může svolat jiný soudní rok, který slouží k přípravě jednání, kdy účastníci mají možnost se ke věci vyjádřit. Dle § 18 odst. 1 ZŘS lze dokazování provádět jen je-li to účelné a umožňuje-li to povaha věci.

Dle § 115 odst. 1 OSŘ musí být v ŘVPON nařízeno jednání. K jednání musí být ze zákona předvoláni všichni účastníci řízení, zpravidla nejméně deset dnů před jeho konáním.⁶⁷

---

⁶⁰ § 11 odst. 1 písm. a) SoudP

⁶¹ § 100 odst. 1 OSŘ

⁶² § 114a odst. 1 OSŘ

⁶³ § 20 odst. 2 ZŘS

⁶⁴ Neprokáže-li v řízení o vyživovací povinnosti rodiče k dítěti nebo o vyživovací povinnosti jiného předka k nezletilému dítěti, které nenabýlo plné svéprávnosti, osoba výživou povinná soudu řádně své příjmy předložením všech listin a dalších podkladů pro zhodnocení majetkových poměrů a neumožní soudu zjistit ani další skutečnosti potřebné pro rozhodnutí zpřístupněním údajů chráněných podle jiného právního předpisu, platí, že průměrný měsíční příjem této osoby činí pětadvacetinásobek částky životního minima jednotlivce podle jiného právního předpisu.

⁶⁵ SVOBODA, Karel. In SVOBODA, Karel a kol. Zákon o zvláštních řízeních soudních: komentář. V Praze: C. H. Beck, 2015, s. 32-38 (§ 20)

⁶⁶ § 17 ZŘS

⁶⁷ § 115 odst. 2 OSŘ

Povinnost nařídít jednání je spojena se zásadou vyšetřovací, kdy je soud povinen zjistit skutkový stav vyčerpávajícím způsobem.⁶⁸ K tomu více v podkapitole 2.9.4.1.

Soud vede rodiče k nalezení smírného řešení. Na dobu až tři měsíců může být rodičům uložena účast na mimosoudním smírčím nebo mediačním jednání nebo rodinné terapii, případně může být nařízeno setkání s odborníkem v oboru pedopsychologie. O vhodnosti těchto opatření se soud zpravidla radí s OSPODEM.⁶⁹ Ten má totiž možnost získat o rodině v rámci práce v terénu nejvíce informací. Pokud se rodič odmítne mediace účastnit, nelze aktivitu vynucovat. Toto však může být nepříznivě zohledněno při vydání meritorního rozhodnutí. Pokud se rodiče zúčastní mediace⁷⁰, výsledkem je pak mediační dohoda. Dohodu musí schválit soud. Poté případně slouží i jako exekuční titul. Ne vždy je však uzavření dohody vhodné. Pokud v konkrétním případě není v zájmu nezletilého, nesmí být pro soud přednější rychlé vyřešení věci skrze dohodu.⁷¹

2.9.4. Zásady civilního procesu uplatňované při dokazování v nesporných řízeních

2.9.4.1. Zásada vyšetřovací

Dle § 120 odst. 2 občanského řádu soudního *Soud může provést jiné než účastníky navržené důkazy v případech, kdy jsou potřebné ke zjištění skutkového stavu a vyplývají-li z obsahu spisu. Neoznačí-li účastníci důkazy potřebné k prokázání svých tvrzení, vychází soud při zjišťování skutkového stavu z důkazů, které byly provedeny.* To znamená, že pokud účastníci řízení nesplní svou povinnost tvrzení a důkazní, nesmí se s tímto soud spokojit a rozhodovat pouze na základě tvrzení účastníků řízení. Jednoduše řešeno, na základě této zásady je povinnost soudu zajistit, aby byl skutkový stav zjištěn vyčerpávajícím způsobem.⁷²

---

⁶⁸ DEL FAVERO, Marek. Řízení ve věcech rodinněprávních před soudem I. a II. stupně. Brno: Tribun EU, 2013. 177 s.

⁶⁹ § 474 odst. 1 ZŘS

⁷⁰ Mediace slouží k podpoření komunikace mezi stranami.

⁷¹ HROMADA, Miroslav. In SVOBODA, Karel a kol. Zákon o zvláštních řízeních soudních: komentář. V Praze: C. H. Beck, 2015, s. 954-956 (§ 474)

⁷² DEL FAVERO, Marek. Řízení ve věcech rodinněprávních před soudem I. a II. stupně. Brno: Tribun EU, 2013. 177 s.

2.9.4.2. Zásada materiální pravdy

Zásada materiální pravdy vyjadřuje v civilním procesu vysokou hodnotu pravdivosti a spravedlnosti vyjádřenou tím, že soudní orgány důsledně poskytují ochranu skutečnému subjektivnímu právu nebo zákonem chráněnému zájmu.⁷³

Soudce je povinen zjistit skutečný skutkový stav, kdy mu v tomto zákon neklade formální překážky.⁷⁴

2.9.4.3. Zásada volného hodnocení důkazů

Skutkový stav, na jehož základě soud vydává své rozhodnutí, musí odpovídat objektivní skutečnosti. K dosažení tohoto cíle může zákonodárce stanovit různé způsoby hodnocení důkazního materiálu.⁷⁵

Tato zásada nechává na zvážení soudce, jakou důkazní sílu přizná jednotlivým důkazním prostředkům a žádný právní předpis mu do tohoto postupu nesmí zasahovat.⁷⁶

To, že soudce důkazy hodnotí na základě svého uvážení neznamena libovůli. Nesmí dojít k tomu, že by soudce důkazy hodnotil subjektivně. Naopak soudce musí být plně přesvědčen o existenci skutečností, na základě kterých vydává rozhodnutí.⁷⁷

2.9.5. Důkazní prostředky ve věcech péče soudu o nezletilé

Výčet důkazních prostředků je uveden v § 125 OSŘ. Tento je však pouze demonstrativní, neboť ke zjištění skutkového stavu může složit vše, co k jeho zjištění napomůže.⁷⁸ Jako důkazní prostředek nemůže být použit důkaz, který byl získán nezákonně, tedy při jeho získávání například došlo k porušení práv jiné osoby.⁷⁹

---

⁷³ STAVINHOVÁ, Jaruška, HLAVSA, Petr. *Civilní proces a organizace soudnictví*. Brno: Masarykova univerzita, 2003. Edice učebnic Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně. 184 s.

⁷⁴ MITLÖHNER, Miroslav a Univerzita Hradec Králové. *Učební texty k občanskému právu hmotnému, rodinnému právu a občanskému právu procesnímu: právní disciplíny pro studenty sociální práce a sociální politiky*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2010. 73 s.

⁷⁵ STAVINHOVÁ, Jaruška, HLAVSA, Petr. *Civilní proces a organizace soudnictví*. Brno: Masarykova univerzita, 2003. Edice učebnic Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně. 186 s.

⁷⁶ Tamtéž

⁷⁷ Tamtéž, 187 s.

⁷⁸ Tamtéž, 385 s.

⁷⁹ HROMADA, Miroslav. In SVOBODA Karel a kol. *Občanský soudní řád: komentář*. 2. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017. s 539-540 (§ 125)

Dokazování v NŘ je od SŘ odlišeno především tím, že ačkoliv v obou typech řízení mají účastníci řízení povinnost tvrzení a důkazní, v SŘ soud ve většině řízeních rozhoduje na základě tvrzení a důkazů navrženými účastníky řízení, zatímco v NŘ za správně a úplně zjištěný skutkový stav odpovídá soud. Pokud tedy účastníci řízení své povinnosti tvrzení a důkazní nedostojí, je na soudu, aby například provedl i jiné důkazy, než které byly účastníky řízení navrženy.⁸⁰ *Soud je povinen zjistit všechny skutečnosti důležité pro rozhodnutí. Přitom není omezen na skutečnosti, které uvádějí účastníci.*⁸¹

Pokud účastník řízení tvrdí určitou skutečnost, kterou však soud není schopen z důkazních prostředků vyvodit, poučí jej soud dle § 118a OSŘ. Pokud ji účastník, jemuž má být určitá skutečnost ku prospěchu, neprokáže, bude soud jednat, jako by daná skutečnost dána nebyla.⁸² Soud může (ale nemusí) vzít za svá skutková zjištění shodná tvrzení účastníků.⁸³ Odpovědnost soudce za zjištěný skutkový stav však nelze chápat jako povinnost soudce zjistit doslova skutečný stav věci, neboť takový požadavek by byl nesplnitelný.⁸⁴

Nejčastějším důkazním prostředkům v ŘVPON se věnuji v následujících podkapitolách.

2.9.5.1. Výslech účastníků

*Jedná se o důkaz podpůrný. Výslech účastníka probíhá obdobně, jako výslech svědka. Rozdíl lze spatřovat v tom, že zatímco svědek musí vypovědět pravdu, a nic nezamlčovat, účastník řízení nemá ze zákona danou povinnost k vypovězení pravdy. Užije se v případě, že dokazovanou skutečnost nelze prokázat jinak. Nelze jej ztotožňovat s tvrzením účastníků, ta totiž nejsou důkazem. Soud výslech účastníků musí nařídit zvlášť a účastník řízení s ním musí vyslovit souhlas.*⁸⁵

Je chybou často vyskytujících se v řízeních o určení výživného, že soud prvně vyslechně účastníka a na základě informací, které se dozví, směřuje dalších dokazování. Pokud je dle

---

⁸⁰ DEL FAVERO, Marek. Řízení ve věcech rodinněprávních před soudem I. a II. stupně. Brno: Tribun EU, 2013. 200-201 s.

⁸¹ § 20 odst. 1 OSŘ

⁸² SVOBODA, Karel. In SVOBODA Karel a kol. *Občanský soudní řád: komentář*. 2. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017. s. 503-511 (§ 118a)

⁸³ § 120 odst. 3 OSŘ

⁸⁴ DRÁPAL, Ljubomír. In DRÁPAL, Ljubomír a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009. s. 1033 (§ 153)

⁸⁵ STAVINHOVÁ, Jaruška, HLAVSA, Petr. *Civilní proces a organizace soudnictví*. Brno: Masarykova univerzita, 2003. Edice učebnic Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně. 390 s.

soudce výpověď nevěrohodná, musí odůvodnit, jaké úvahy ho při hodnocení důkazu k tomuto názoru vedly.⁸⁶

2.9.5.2. Výslech nezletilého dítěte

Názory na způsobilost dětí podat úplnou a pravdivou výpověď prošly zásadním vývojem. Na počátku dvacátého století panoval všeobecně rozšířený skeptický názor. Tehdejší psychologové (mezi ni mi i taková zvučná jména jako Němec Q. Stern a Francouz A. Binet) silně pochybovali o schopnosti dětí vypovídat ve shodě s realitou, Razili názor, že výpověď dítěte je zpravidla nepřesná a zatížená množstvím chyb. Zdůrazňovala se přirozený tendence děti dotvářet realitu ve fantazijních představách a vydávat představované situace za skutečné, tak jak to běžně činí při hře.⁸⁷

Dle dalšího vývoje jsou však tyto názory z počátku dvacátého století neudržitelné a děti jsou schopny poskytnout věrohodnou a platnou výpověď, a dokonce se zdá, že školní děti méně filtrují při vnímání, díky čemuž lépe postřehnou drobné detaily.⁸⁸

V případě výslechu dětí je však nutné počítat i s tím, že u mladších dětí je poměrně vysoká sugestibilita.⁸⁹ Ta s přibývajícím věkem ubývá. U výslechu dětí je nutné, aby položené otázky nenaznačovaly směr odpovědi, neboť se může stát, že se dítě bude snažit odhadnout očekávání vyslychajícího a těmto očekáváním vyhovět, tedy říkat to, co chce vyslychající slyšet. Riziko přinášejí i otevřené otázky, na které se dá jednoduše odpovědět „ano-ne“. Tohle riziko je způsobeno tím, že lidé mají tendenci spíše přitakat, než říct ne. Je nutno dítěti vysvětlit, že může odpovědět i „nevím“.⁹⁰

Primárně se názor dítěte soud dozvídá prostřednictvím jeho výslechu, kdy je možné výslech provést i bez přítomnosti dalších osob, hrozí-li nebezpečí ovlivňování názoru dítěte skrze přítomnost těchto osob.⁹¹ Přímý výslech nezletilého je přínosný především v tom, že se snižuje riziko dezinterpretace názoru nezletilého třetí osobou. Pro nezletilé dítě je výslech před soudem nepochybně stresovou záležitostí, proto by se měl soudce pokusit vytvořit co nejvíce

---

⁸⁶ SMOLÍK, Petr. In SVOBODA Karel a kol. *Občanský soudní řád: komentář*. 2. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017. s 556-557 (§131)

⁸⁷ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Forenzní psychologie*. 2., upr. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009. 332 s.

⁸⁸ Tamtéž, 333 s.

⁸⁹ Ovlivnitelnost

⁹⁰ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Forenzní psychologie*. 2., upr. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009. 334 s.

⁹¹ § 100 odst. 3 OSŘ

poklidnou atmosféru. K pořízení protokolu nedochází přímo při výslechu, ale až následně dle provedeného záznamu.⁹² Není povinností soudu provést výslech nezletilého přímo před soudem v každém případě. Pokud je možno názor nezletilého zjistit jinak (třeba pohovorem s opatrovníkem), je vhodné nezletilého této stresové zkušenosti, kterou nepochybně výslech před soudem je, ušetřit.⁹³

*Právo na slyšení dítěte dává dítěti pocit, že není objektem a pasivním pozorovatelem události, ale je důležitým subjektem práva a také účastníkem řízení.*⁹⁴

2.9.5.3. Výslech svědka

*Jedním z nejvýznamnějších důkazních prostředků je výslech svědka (§126). Každá fyzická osoba je povinna dostavit se na výzvu soudu a vypovídat jako svědek o tom, co svými smysly vnímala. Z tohoto důvodu je svědek osoba nezaměnitelná a je jinou osobou nezastupitelná, přičemž zákon nestanoví zvláštní předpoklady pro svědeckou způsobilost. Svědek vypovídá o tom, co viděl, slyšel, popř. jaké jiné poznatky o projednávané věci má. Jeho názor na projednávanou věc, domněnky, nebo hodnocení jsou z právního hlediska irelevantní, a proto je soud nepřipouští., a pokud je svědek vyslovil, nepřihlíží se k nim.*⁹⁵

Soud se nejprve zabývá totožností svědka, neboť jak je uvedeno výše, svědek je osoba nezaměnitelná. Dále se soud zajímá o vztah k účastníkům řízení a o věrohodnost svědka, která může být ovlivněna například právě vztahem účastníkům řízení. Dále je svědek poučen o své trestní odpovědnosti, co se křivé výpovědi týče, o jeho právech a povinnostech (např. právo odepřít výpověď, či o samotném významu svědecké výpovědi.⁹⁶

Samotný výslech svědka probíhá tak, že nejprve svědek mluví o věci dle svého uvážení a svých myšlenek. Následně předseda senátu k vypovězeným skutečnostem klade otázky a následně mohou otázky položit i sami účastníci řízení (či jejich zástupci a znalec). Po provedení svědecké výpovědi má svědek právo na úhradu nákladů spojených s dostavením se k soudu, jako je například ušlý zisk, či cestovné.⁹⁷

---

⁹² náleží Ústavního soudu ze dne 2. listopadu 2010, sp. zn. I. ÚS 2661/10

⁹³ usnesení Ústavního soudu ze dne 3. června 2019, sp. zn. III. ÚS 319/19

⁹⁴ *Nález Ústavního soudu ze dne 2. dubna 2009, sp. zn. II. ÚS 1945/08*, srov. též KRISTKOVÁ, Veronika: Práva dítěte a procesní praxe českých soudů. Právní fórum: ASPI, čtvrtletní příloha Via Iuris, roč. 2005, č. 4, 73-39 s.

⁹⁵ STAVINHOVÁ, Jaruška, HLAVSA, Petr. *Civilní proces a organizace soudnictví*. Brno: Masarykova univerzita, 2003. Edice učebnic Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně. 86 s.

⁹⁶ Tamtéž, 87 s.

⁹⁷ Tamtéž

2.9.5.4. Znalecký posudek a odborná vyjádření

Znalecký posudek soud vyžaduje v případě, že rozhodnutí závisí na posouzení skutečnosti, k níž je třeba odborných znalostí. V takovém případě soud ustanoví po slyšení účastníků znalce. Znalecký posudek se zpravidla vypracovává písemně; jeho obsahem je nález (popis zkoumaného předmětu nebo jevu) a znalecká doložka. Je-li k vypracování znaleckého posudku potřeba součinnosti účastníka nebo někoho jiného, může předseda senátu rozhodnout, že dotyčný je povinen dostavit se ke znalci, předložit mu potřebné předměty, podat mu vysvětlení, podrobit se lékařskému vyšetření, zkoumání krve, anebo něco vykonat či snášet. Znalecký posudek je možno dát přezkoumat jiným znalcem, vědeckým ústavem nebo jinou institucí.⁹⁸

Právo účastníků řízení je klást v průběhu výsledku ústního znalce před soudem otázku. Znalci za jeho práci náleží náhrada nákladů vzniklých v souvislosti s vypracováním znaleckého posudku a samozřejmě i odměna za jeho vypracování. Kromě znalců soudy využívají k posouzení odborných otázek například univerzity, nebo třeba profesní odborné komory.⁹⁹

Dle advokátů, kteří byli ochotni mi k tématu sdělit svůj názor a své zkušenosti, se soudci tento důkaz snaží využívat spíše zřídka (neboť mimo jiné prodlužuje samotné řízení) a převážně v případech, kdy soud jinou možnost ani nemá (užívání návykových látek, týrání, duševní poruchy apod.) V takových případech, kdy je na straně jednoho, či obou rodičů, negativní skutečnost, která by mohla ovlivnit péči o dítě, by soudci znalce do řízení přibrat. V ostatních případech, kdy rodiče v rámci ŘVPON vedou spíše soukromý boj, a soudce nařídí posudek v podstatě proto, aby měl v ruce důkaz, o kterých může posudek opřít, ani tento nemusí být přínosný, neboť jen málo rodičů má tak omezené rodičovské kompetence, že by jej na základě posudku bylo možno z péče o dítě vyloučit, či jej omezit.

2.9.5.5. Důkaz listinou

Při hodnocení důkazů se soud zabývá u listin jednak jejich pravostí, jednak jejich správností. Významnou roli hraje přitom to, zda se jedná o soukromou nebo veřejnou listinu.¹⁰⁰

---

⁹⁸ Tamtéž

⁹⁹ Tamtéž, 88 s.

¹⁰⁰ HROMADA, Miroslav. In SVOBODA Karel a kol. *Občanský soudní řád: komentář*. 2. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017. S 564-565 (§ 134)

Veřejné listiny jsou vydány českými soudy, jinými státními orgány v mezích jejich pravomoci, nebo listiny dle zvláštních předpisů za veřejné prohlášeny. Prohlášené listiny za veřejné jsou například doručenka, notářský zápis, listiny o ověření a exekutorský zápis. U veřejných listin platí domněnka jejich pravosti. Pokud tedy účastník řízení chce pravost listiny popřít, musí k tomu mít důkazy.¹⁰¹

Soukromé listiny jsou ty, které nenaplnují tuto definici. Je na každém, kdo se dovolává soukromé listiny, aby dokázal její pravost a správnost. Je-li soukromá listina použita proti osobě, která listinu zjevně podepsala, má se za to, že pravost a správnost listiny byla uznána. Pokud na soukromé listině podpis absentuje, je na tom, kdo ji použil, aby dokázal, že pochází od osoby, o níž to tvrdí.¹⁰²

*Za listiny se považují zprávy, které jsou zachyceny písemně na movitém podkladu, na němž obvykle jsou takové zprávy podávány (papír, pergamen apod.) a které jsou podepsány.*¹⁰³

Co se týče provedení důkazu listinou, předseda senátu účastníkům řízení oznámí obsah listiny, či ji přečte. Pokud dojde k situaci, že má listinu ve svém držení cizí osoba, má tato osoba, ve chvíli, kdy jí soud uloží listinu předložit, ediční povinnost, tedy listinu musí předložit.¹⁰⁴

V ŘVPON se bude jednat hlavně o výši příjmů. § 916 NOZ stanovuje povinnost prokázat výši svých příjmů předložením všech listin a dalších podkladů pro zhodnocení majetkových poměrů. Pokud tak neučiní, má se za to, že průměrný měsíční příjem této osoby činí pětadvacetinásobek částky životního minima jednotlivce.

2.9.5.6. Ohledání

Ohledání umožňuje soudci zkoumat předmětnou věc vlastními smysly. Dle § 130 OSŘ, pokud je možno předmět dopravit k soudu, provede se ohledání při jednání. V opačném případě se provede v místě, kde se daná věc nachází. Šetření provede předseda senátu, jiný pověřený člen senátu, nebo dožádaný soud, pokud je to třeba v rámci hospodárnosti. K tomuto musí být předvoláni všichni, kteří se předvolávají k jednání. V obou případech musí být způsob ohledání a jeho výsledek zaznamenán v protokolu, případně zvukovém nebo obrazovém záznamu.

---

¹⁰¹ Tamtéž.

¹⁰² § 565 a § 566 odst. 1 NOZ

¹⁰³ STAVINHOVÁ, Jaruška, HLAVSA, Petr. *Civilní proces a organizace soudnictví*. Brno: Masarykova univerzita, 2003. Edice učebnic Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně. 88 s.

¹⁰⁴ § 129 odst. 1 a 2 OSŘ

Osobám může být uložena povinnost ohledání věci umožnit. Tato povinnost však není úplná, může být odepřeno například z důvodu mlčenlivosti, nebo nebezpečí trestního stíhání sebe nebo osob blízkým. Pokud však nejsou splněny podmínky pro odepření zpřístupnění předmětné věci, k vynucení slouží institut pořádkové pokuty.¹⁰⁵

2.9.5.7. Sdělení rozhodných skutečností, zprávy a vyjádření

Dle § 128 OSŘ je každý je povinen bezplatně na dotaz sdělit soudu skutečnosti, které mají význam pro řízení a rozhodnutí. Odmítnout soudu sdělit tyto skutečnosti může, pokud by tím způsobila nebezpečí trestního stíhání sobě nebo osobám blízkým; o důvodnosti odepření výpovědi rozhoduje soud. Povinnost ke sdělení potřebných skutečností mají všechny fyzické i právnické osoby, státní orgány i orgány samosprávy. Povinnost lze vymáhat prostřednictvím pořádkových pokut.¹⁰⁶

2.9.6. Rozhodování soudu

2.9.6.1. Forma rozhodnutí

Povaha rozhodnutí je dle způsobu působení na hmotněprávní vztahy buď konstitutivní, nebo deklaratorní. V rozhodovací praxi rodinného práva se setkáme jak s konstitutivními rozhodnutími, tak s deklaratorními.

Konstitutivním rozhodnutím právní vztahy vznikají, zanikají nebo se mění. Mají hmotně právní účinky a účinky těchto rozhodnutí působí *ex nunc* (od nynějška). Příkladem konstitutivního rozhodnutí je například rozsudek o neplatnosti manželství.¹⁰⁷

Oproti tomu deklaratorním rozhodnutím pouze deklarujeme existenci určitého právního vztahu. Co se týče časové působnosti, deklaratorní rozhodnutí působí naopak *ex tunc* (zpětně). Typickými příklady deklaratorních rozhodnutí jsou rozsudky ohledně vyživovací povinnosti, nebo rozsudky ohledně výchovy dětí. Povinnost je dána již hmotným právem a soud ji tedy nezakládá, pouze závazně deklaruje její rozsah, který zpravidla bývá mezi účastníky sporný.¹⁰⁸

---

¹⁰⁵ HROMADA, Miroslav. In SVOBODA Karel a kol. *Občanský soudní řád: komentář*. 2. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017. s 554-555 (§ 130)

¹⁰⁶ HROMADA, Miroslav. In SVOBODA Karel a kol. *Občanský soudní řád: komentář*. 2. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017. s 551 (§ 128)

¹⁰⁷ DEL FAVERO, Marek. *Řízení ve věcech rodinněprávních před soudem I. a II. stupně*. Brno: Tribun EU, 2013. 209 s.

¹⁰⁸ Tamtéž, 210-211 s.

Dle důvodové zprávy k ZŘS by soud by měl preferovat smírné řešení a dohodu účastníků. Při potřebě je možné užít institut rodinné mediace. Proti dohodě mohou účastníci řízení podat odvolání.¹⁰⁹

2.9.6.2. Rozhodnutí soudu ve věcech péče o nezletilé

Vydání samotného meritorního rozhodnutí může v ŘVPON předcházet předběžná úprava poměrů dítěte. Předběžné opatření se aplikuje v případech, kdy je pro různé důvody nutno poměry nezletilého upravit ještě předtím, než dojde k vydání meritorního rozhodnutí.¹¹⁰

Problematika předběžného opatření je v právní úpravě upravena v ustanovení § 452 ZŘS a hmotněprávní základ je upraven v § 924 NOZ.¹¹¹

Soud předběžným opatřením upraví poměry dítěte, pokud se nezletilé dítě ocitne ve stavu nedostatku řádné péče, přičemž není podstatné, zda tu je, či není osoba, která má právo o dítě pečovat. Poměry nezletilého dítěte soud dále upraví, jestliže je život dítěte, jeho normální vývoj nebo jiný jeho důležitý zájem vážně ohrožen, nebo byl-li narušen. V usnesení, kterým rozhoduje ve věci, soud upraví poměry dítěte na nezbytné nutnou dobu s tím, že nařídí umístění dítěte ve vhodném prostředí. Toto prostředí musí soud ve výroku rozhodnutí přesně označit tak, aby nebylo zaměnitelné.

Nedostatkem řádné péče je myšleno nejen to, že o dítě nemá kdo pečovat, ale také situace, kdy je péče ze strany povinné osoby zanedbaná. Nemusí tedy jít jen o zásadní nedostatky v péči o nezletilého, ale i o souběh více či méně závažných faktorů (například tolerování excesů v chování, neřešená absence ve škole apod.) Posouzení závažnosti situace závisí vždy na konkrétních okolnostech jednotlivých případů.

Za vhodné prostřední je zákonem považováno výchovné prostřední u osoby nebo zařízení způsobilého zajistit nezletilému řádnou péči s ohledem na jeho fyzický a duševní stav, jakož i rozumovou vyspělost a umožnit realizaci případných jiných opatření stanovených předběžným opatřením (§ 452 odst. 2 ZŘS) Vhodným prostředím může být také pěstounská péče. Umístit nezletilého předběžným opatřením do pěstounské péče lze jen na přechodnou dobu, po

---

¹⁰⁹ § 476 ZŘS

¹¹⁰ WIPPLINGEROVÁ, Miloslava, Radka ZAHRADNÍKOVÁ a Kristýna SPURNÁ. *Zvláštní řízení soudní. 2.*, opravené vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015. 173 s.

¹¹¹ WIPPLINGEROVÁ, Miloslava, Radka ZAHRADNÍKOVÁ a Kristýna SPURNÁ. *Zvláštní řízení soudní. 2.*, opravené vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015. 174 s.

kerou rodič nemůže dítě ze závažných důvodů vychovávat, nebo po jejímž uplynutí lze dítě svěřit do péče přes osvojení, dát souhlas rodiče s osvojením, či rozhodnout o tom, že není třeba souhlasu rodiče k osvojení [...] Nutno dodat, že rozhodnutí o předběžném opatření je rozhodnutím zatímním a předběžným, kterým není prejudikován konečný výsledek sporu, zajišťuje však, aby konečné rozhodnutí mohlo mít případně vůbec reálný význam.¹¹²

K podání návrhu na předběžné opatření je oprávněn pouze jeden subjekt, a to OSPOD.¹¹³ S podáním návrhu nesmí být spojena povinnost složit jistotu k zajištění náhrady škody, nebo jiné újmy, který by vznikla předběžným opatřením. O důležitosti tohoto právního institutu svědčí i fakt, že o něm dle § 456 ZŘS musí být rozhodnutí nejpozději do 24 hodin od podání návrhu, neboť v těchto věcech je často potřeba jednat urgentně. Vzhledem ke krátké lhůtě pro vydání rozhodnutí o tomto návrhu se neuplatní § 43 OSŘ, tedy v případě, že bude podán návrh bez zákonem požadovaných vlastností a pro tyto vady nebude možné o návrhu rozhodnout, dojde k odmítnutí návrhu.¹¹⁴

Krátká lhůta pro rozhodnutí o předběžném opatření však může mít i nezamýšlený dopad, tedy že soud nebude mít dostatek času na zjištění veškerých okolností. Ačkoliv tedy tento institut slouží k ochraně zájmů nezletilého, může mu jím být naopak uškozeno, neboť předběžným opatřením může být například rozhodnuto o tom, že se dítě dočasně nebude stýkat s jedním z rodičů.¹¹⁵

Příkladem může být rozhodnutí Ústavního soudu ČR sp. Zn. IV. ÚS 2244/09 ze dne 20. 7. 2010, kterým Ústavní soud zrušil rozhodnutí nalézacích soudů s odůvodněním, že vazba mezi matkou a dítětem je jedním z prvořadých předpokladů vývoje lidského jedince a porušení této nejpřirozenější lidské vazby je zákonem umožněno pouze v případě absolutní absence péče či její naprosté nedostatečnosti a pouze tehdy, je-li dítě ohroženo bezprostředně.¹¹⁶

V ŘVPON je zájem na rychlém řízení.¹¹⁷ Obecně by soud měl vydat meritorní rozhodnutí ve lhůtě 6 měsíců od zahájení řízení. Pokud jsou však dány důvody zvláštního zřetele hodné a v této lhůtě rozhodnutí vydáno není, musí soudce v odůvodnění rozsudku uvést skutečnosti, pro které lhůtu nedodržel.

---

¹¹² Tamtéž

¹¹³ § 454 odst. 1 ZŘS

¹¹⁴ WIPPLINGEROVÁ, Miloslava, Radka ZAHRADNÍKOVÁ a Kristýna SPURNÁ. *Zvláštní řízení soudní. 2.*, opravené vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015. 175 s.

¹¹⁵ Tamtéž, 177 s.

¹¹⁶ Tamtéž, 178 s.

¹¹⁷ § 471 odst. 2 ZŘS

Některé rozsudky jsou předběžně vykonatelné. Týká se to rozsudků na plnění výživného.¹¹⁸ Vykonatelné jsou ještě předtím, než nastane jejich právní moc. Jedná se však pouze o dočasnou úpravu poměrů, neboť není v zájmu dítěte, aby povinný rodič do vydání meritorního rozhodnutí neplatil výživné. Může dokonce dojít k situaci, kdy soud meritorním rozsudkem rozhodne, že účastník řízení na plnění nemá právo a ten jej bude muset vrátit. To se však netýká nastíněné situace, neboť na tu se vztahuje § 923 odst. 2 NOZ, tedy že spotřebované výživné pro nezletilé dítě se nevrací.¹¹⁹

Obecně soud rozhoduje ve věci samé usnesením, pokud zákon nestanoví jinak.¹²⁰ Ve většině ŘVPON o nezletilé se však rozhoduje rozsudkem.¹²¹ Soudce má tedy dvě možnosti. Buď vydá autoritativní rozsudek, nebo může schválit dohodu rodičů.¹²²

Soud při svém rozhodování musí brát v potaz možné ovlivnění rodiči. Soudce není povinen rozhodnout tak, jak si přeje dítě. Vždy však musí názoru nezletilého věnovat pozornost a své rozhodnutí patřičně odůvodnit. K názoru nezletilého soud přihlíží s ohledem na věk a rozumovou vyspělost. Pokud má soudce pochyby ohledně věrohodnosti názoru dítěte, může nařídit znalecký posudek.¹²³

2.9.6.3. Změna rozhodnutí

Rozhodnutí v ŘVPON nejsou v mnoha případech konečná, a proto pro ně neplatí překážka věci rozsouzené - res iudicata.¹²⁴

Dle § 889 NOZ rodič, který má dítě v péči, a druhý rodič se musejí zdržet všeho, co narušuje vztah dítěte k oběma rodičům nebo co výchovu dítěte ztěžuje. Brání-li rodič, který má dítě v péči, bezdůvodně trvale či opakovaně druhému rodiči ve styku s dítětem, je takové chování důvodem pro nové rozhodnutí soudu o tom, který z rodičů má mít dítě ve své péči.

Tohle ustanovení však nelze chápat pouze mechanicky, že ve chvíli, kdy k předestřené situaci dojde (k situaci musí dojít opakovaně, nejméně však 3x) vždy musí soud vydat nový

---

¹¹⁸ § 473 písm. a) ZŘS

¹¹⁹ WIPPLINGEROVÁ, Miloslava, Radka ZAHRADNÍKOVÁ a Kristýna SPURNÁ. *Zvláštní řízení soudní. 2.*, opravené vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015. 203 s.

¹²⁰ § 25 odst. 1 ZŘS

¹²¹ § 471 odst. 1 ZŘS

¹²² § 906 odst. 2 NOZ

¹²³ ONDŘEJOVÁ, Eva, Zjištění názoru nezletilého dítěte v řízení o péči a osobním styku. ondrejova.cz. Dostupné na <https://www.ondrejova.cz/docs/150716_handbook-zjisteni-nazoru-nezletileho-v-rizeni-o-peci-o-dite.pdf>.

¹²⁴ KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, HRUŠÁKOVÁ, Milana. *České rodinné právo. 3. vyd. 3., přeprac. a dopl. vyd.* Brno: Masarykova univerzita a Doplněk, 2006. 233 s.

rozsudek, kterým rozhodne o změně výchovného prostředí. Pokud by totiž tato změna nebyla v zájmu dítěte, ke změně rozhodnutí by nedošlo.¹²⁵

Změní-li se poměry, soud změni rozhodnutí týkající se výkonu povinností a práv vyplývajících z rodičovské odpovědnosti i bez návrhu.¹²⁶

§ 475 odst. 1 ZŘS upravuje právní úpravu tzv. „clausula rebus six stantibus“. Tento institut umožňuje změnu rozsudku v případech, kdy dojde ke změně poměrů rozhodné pro původní rozhodnutí. Může jít o situaci, kdy rodič přijde o zaměstnání, či mu vznikne další vyživovací povinnost. V takových případech zákon umožňuje zásah do negativní stránky materiální právní moci a výše výživného může být například snížena.¹²⁷

2.9.7. Náklady řízení

ŘVPON je dle § 11 odst. 1 písm. a) zákon č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů, osvobozeno od soudních poplatků. Ovšem mezi náklady řízení řadíme též hotové výdaje účastníků a jejich zástupců, náklady důkazů, ušlý výdělek účastníků, odměna za zastupování a odměna pro mediátora.¹²⁸

*Rozhodování o náhradě nákladů řízení v nesporném řízení není ovládáno zásadou úspěchu (ust. § 146 odst. 1 písm. a) o. s. ř.). Zásadně žádný z účastníků takového řízení nemá právo na náhradu nákladů řízení. Výjimku představují okolnosti případu, tedy je nezbytné, aby „přistoupila nějaká výjimečná okolnost, pro kterou by nepřiznání nákladového přisudku v podstatě u dotčené osoby vyvolávalo, či vyvolávat mohlo negativní situaci, nepříznivý dopad“.*¹²⁹

Pokud je řízení možné zahájit i bez návrhu, žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení podle výsledku řízení.¹³⁰ Každý z účastníků si tedy své náklady hradí sám. Náhradu nákladů řízení lze přiznat, odůvodňují-li to okolnosti případu. Tyto situace upravuje

---

¹²⁵ Tamtéž, 132 s.

¹²⁶ § 909 NOZ

¹²⁷ WIPPLINGEROVÁ, Miloslava, Radka ZAHRADNÍKOVÁ a Kristýna SPURNÁ. *Zvláštní řízení soudní. 2.*, opravené vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015. 204 s.

¹²⁸ § 137 odst. 1 OSŘ

¹²⁹ DEL FAVERO, Marek. *Řízení ve věcech rodinněprávních před soudem I. a II. stupně*. Brno: Tribun EU, 2013. 207 s.

¹³⁰ § 23 zřs

§ 24 ZŘS. Soud může uložit náhradu nákladů řízení zcela nebo částečně tomu, kdo podal návrh na zahájení řízení, ačkoli šlo o svévolné a zjevně bezúspěšné uplatňování práva. Výjimka bude např. s ohledem na důvody zahájení řízení či jeho průběh.¹³¹

Ve věcech, která lze zahájit pouze na návrh (468 odst. 1 a 2 ZŘS) uplatníme obecné podmínky náhrady nákladů řízení dle § 137 a násl. OSŘ)¹³²

Rozhodnutí ve věcech péče o nezletilé tak musí obsahovat vždy výrok o náhradě nákladů řízení, v němž by se soud měl vypořádat s tím, proč aplikoval obecnou zásadu, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení podle výsledku řízení, či jaké byly důvody pro výjimečné přiznání náhrady nákladů řízení.¹³³

---

¹³¹ WIPPLINGEROVÁ, Miloslava, Radka ZAHRADNÍKOVÁ a Kristýna SPURNÁ. *Zvláštní řízení soudní. 2.*, opravené vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015. 203 s.

¹³² Tamtéž

¹³³ Tamtéž

3 Znalecké posudky v řízení ve věcech péče o nezletilé

3.1. Význam a funkce znaleckého posudku z oboru psychologie v rámci řízení o výchově nezletilého dítěte

Znalecké posudky znalců z oboru psychologie patří k nejčastějším posudkům v ŘVPON.¹³⁴ Je prokázáno, že někteří lidé, kteří si museli projít rozvodem svých rodičů, si následky nesou až do dospělosti. Může se jednat například o prodloužení dospívání, neboť děti pomáhají rodičům, kteří jsou v nesnázích. U některých lidí je to například problém s převzetím role dospělého, který v domácnosti chybí, či problém s důvěrou, což může být problém v budoucích vztazích. Mohou se objevit problémy s návykovými látkami, potíže ve vztazích s blízkými, menší naděje na vysokoškolské vzdělání.¹³⁵

*Nejzávažnější problém je zdraví a prosperitu dětí ohrožující porozvodový konflikt rodičů. Jednotlivé studie konstatují, že v nějaké formě rozvodového či porozvodového konfliktu se angažuje 30 až 40 % rozvádějících se (rozvedených) rodičů. V domácí studii, pro niž se podařilo získat 101 znaleckých posudků pořízených a vyžádání soudu, jsme u téměř poloviny souboru konstatovali, že rodiče jsou angažováni v akutní konfliktní situaci, čtvrtina rodičů pak v intenzivním akutním konfliktu.*¹³⁶

Proto je velice důležité, aby rozhodnutí, které soud vydá, bylo vydáno v tom nejlepším zájmu dítěte a mělo co možná nejpozitivnější vliv na jeho další vývoj.

*Nálezy znaleckého posudku jsou často soudem bez výhrad akceptovány a stávají se tak vodítkem k závažným rozhodnutím týkajícím se vitálních zájmů rodičů a jejich dětí. Znalec má značnou odpovědnost, hledá řešení, které je v nejlepším zájmu dítěte. Takové řešení může jít proti zájmům jednoho z rodičů.*¹³⁷

Zatímco soudce řeší otázky skutkové, které následně porovná s právními předpisy hmotného práva¹³⁸, znalec řeší otázky odborně skutkové a nesmí se zaobírat právní stránkou věci. Z důvodu, že soudce odborné otázky nesmí řešit sám (ani pokud odbornými znalostmi

---

¹³⁴ NETÍK, Karel, NETÍKOVÁ, Daria, HÁJEK, Stanislav. *Psychologie v právu*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 1997. 110 s.

¹³⁵ MATOUŠEK, Oldřich. *Děti a rodiče v rozvodu: manuál pro zúčastněné profesionály a rodiny*. Praha: Portál, 2015. 27 s.

¹³⁶ PAVLÁT, Josef, MATOUŠEK, Oldřich. Opatrovnické znalecké posudky – doporučení, námitky, úskali. *Čes a slov Psychiat 2016; 112(2)*. 83 s.

¹³⁷ Tamtéž, 82 s.

¹³⁸ zásada iura novit curia – soudce zná právo

disponuje) spolupracují soudci v určitých případech s osobami zúčastněnými, mezi které patří právě i znalec, který disponuje odbornými znalostmi.¹³⁹

Ve chvíli, kdy by soud odborné otázky posoudil sám, došlo by v podstatě k tomu, že by byl vydán nekontrolovatelný znalecký posudek, ke kterému by se strany neměly možnost vyjádřit tak, jako by mohli k důkazu prostřednictvím znaleckého posudku vyhotoveného znalcem. Účastníkům řízení by tak byla odepřena možnost pokusit se přesvědčit soud o otázkách skutkových a nebyla by dodržena zásada ústnosti a projednací.¹⁴⁰ Pokud se naopak znalec vyjádří k otázce právní, může dojít k ovlivnění soudce.¹⁴¹

Ne v každém ŘVPON figuruje soudní znalec. Pokud se rodiče dohodnou, urychlí tím průběh řízení a mohou ušetřit i nemalé finanční prostředky za vypracování znaleckého posudku. V opačném případě je časté, že rodiče (často neúmyslně) neupřednostňují nejlepší zájem dítěte a skrze dítě si spolu vyřizují účty, či se mstí. Rovněž je běžné, že se rodič snaží výpověď dítěte ovlivnit (indoktrinace dítěte), což však znalec často rozpozná. Znalec se totiž nesmí spokojit pouze s tvrzením dítěte, se kterým rodičem chce vyrůstat, ale je nutné, aby zjišťoval, proč je odpověď dítěte právě taková. Pokud například dítě odpovídá v nesouladu se svou vývojovou úrovní, kdy svou odpověď například 5letý kluk odůvodňuje tím, že otec rodině nedává peníze, jedná se pravděpodobně o indoktrinaci.¹⁴²

*Znalci bývají při rozvodových přích kladeny zpravidla tyto otázky: a) výchovné předpoklady a postoje rodičů b) výchovné prostředí u rodičů c) vztah členů rodiny navzájem d) event. Indoktrinace dítěte e) vztahy mezi sourozenci, preference dítěte rodiči f) forma styku dítěte s druhým rodičem.*¹⁴³

3.2. Právní úprava

Aktuálně je znalecká činnost upravena v zákoně č. 36/1967 Sb., zákoně o znalcích a tlumočnících, ve znění pozdějších předpisů. To, že je tento zákon účinný od 1. 7. 1967, z něj činí jeden z nejstarších právních předpisů v České republice. Je tedy nepochybné, že takto starý zákon je pro dnešní dobu zastaralý a nemůže plně odpovídat společenské situaci. Kritizován je

---

¹³⁹ KRÍSTEK, Lukáš. *Znalectví*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2013. 32,33, 36 s.

¹⁴⁰ Tamtéž, 36 s.

¹⁴¹ Tamtéž, 35 s.

¹⁴² NETÍK, Karel, NETÍKOVÁ, Daria, HÁJEK, Stanislav. *Psychologie v právu*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 1997. 111-112 s.

¹⁴³ Tamtéž, 113 s.

například za nesystémové řešení, problematiku vzniku znaleckého oprávnění, odměňování, absence kontroly znaleckých posudků, odměňování znalců atd.¹⁴⁴

K 1. 1. 2021 bude však tento zákon zrušen a od stejného data nabývá účinnosti nový zákon, a to zákon o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech (zákon č. 254/2019 Sb.).

Ze změn vyzdvihnu například právní nárok na to být jmenován znalcem, pokud daná osoba splní veškeré předpoklady (aktuálně záleží na uvážení ministra spravedlnosti, nebo předsedy krajského soudu, zda žadatele jmenuje znalcem, či nikoliv), zavedení povinného pojištění znalců¹⁴⁵, širší možnost přezkumu znaleckého posudku (doposud se přezkoumávání znaleckých posudků dělo velmi zřídka) a s tím spojeno zefektivnění trestů, navýšení odměny znalcům (současně může být znalci přiznána odměna v rozmezí 100-350 Kč na hodinu).¹⁴⁶ Omezení možnosti znalce odmítnout zadavatele znaleckého posudku z řad orgánů veřejné moci a dále třeba zavedení možnosti založení znalecké kanceláře.¹⁴⁷

U samotných znalců se však nová právní úprava s úspěchem nesešla. Komora soudních znalců ČR (jež je dobrovolná organizace sdružující znalce ze všech znaleckých oborů), předložila v roce 2016 Ministerstvu spravedlnosti své stanovisko, ve kterém vyčítá například povinnost znalce být pojištěn, dále to, že zvýšení odměny za vypracování znaleckého posudku je nedostatečné a rovněž třeba povinnost smluvní odměnu sjednat písemně před započítáním znalecké činnosti (kdy dle Komory znalec před započítáním zpracování znaleckého posudku nemůže vědět, jak dlouho vypracování bude trvat). Dle Komory přijetím zákona dojde k výraznému úbytku znalců v České republice, neboť pro ně již výkon tohoto povolání nebude lukrativní.

Dle důvodové zprávy Ministerstva spravedlnosti však postačuje, že bude stanoven způsob určení výše odměny a nemusí být předem písemně dohodnuta konečná částka za vypracování znaleckého posudku.

---

¹⁴⁴ Důvodová zpráva k zákonu č. 254/2019 Sb., o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech

¹⁴⁵ Rovněž advokáti jsou dle § 24a zákona č. 85/1996 Sb., Zákona o advokacii povinni mít uzavřené pojištění pro případ odpovědnosti za újmu

¹⁴⁶ T může být v jednotlivých případech snížena či zvýšena, u nekvalitních posudků dokonce odepřena.

¹⁴⁷ Důvodová zpráva k zákonu č. 255/2019 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech a zákona o soudních tlumočnících a soudních překladatelích

Dle Komory však přijetím zákona dojde k výraznému úbytku znalců v České republice, neboť pro ně již výkon tohoto povolání nebude lukrativní.¹⁴⁸

3.3. Osoba znalce

Znalec je osobou, která prostřednictvím svých odborných znalostí posuzuje skutečnosti, které byly soudem určeny, a ve znaleckém posudku soudu sděluje subjektivní výsledek tohoto posouzení.¹⁴⁹

*Znalec sděluje svůj subjektivní názor na věc, k čemuž využívá svůj úsudek. Soud jako orgán veřejné moci autoritativně rozhoduje o právech a povinnostech subjektů, znalec nikoli. Proto znalec není orgánem veřejné moci.*¹⁵⁰

3.4. Jmenování znalce

Znalec může být jmenován ministrem spravedlnosti nebo předsedou krajského soudu.¹⁵¹ Podmínky pro jmenování znalcem jsou upraveny v § 4 ZZT. Jmenovat znalcem lze toho, kdo:

- a) je státním občanem České republiky, občanem jiného členského státu Evropské unie, kterému bylo vydáno potvrzení o přechodném pobytu nebo povolení k trvalému pobytu na území České republiky, nebo státním příslušníkem jiného než členského státu Evropské unie, kterému bylo vydáno povolení k trvalému pobytu na území České republiky¹⁵²
- b) je způsobilý k právním úkonům v plném rozsahu,
- c) je bezúhonný,
- d) nebyl v posledních 3 letech vyškrtnut ze seznamu znalců a tlumočnicků pro porušení povinností podle tohoto zákona,

---

¹⁴⁸ K novému zákonu upravujícím znalečnou činnost si dovoluji vyjádřit se jen takto okrajově, neboť téma komparistiky těchto dvou zákonů je velice obsáhlé téma, možná i případné téma na samostatnou diplomovou práci.

¹⁴⁹ rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. května 2007, sp. zn. 33 Odo 324/2005-254

¹⁵⁰ KRÍSTEK, Lukáš. *Znalectví*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2013. 33 s.

¹⁵¹ § 3 ZZT

¹⁵² Toto je umožněno až od 1. 1. 2012. Do té doby se znalcem mohl stát pouze český státní občan. To však bylo diskriminační a právní úpravu bylo nutno přizpůsobit zásadě EU, kdy je nutno umožnit svobodný pohyb pracovníků, jež jsou občany EU. Srov. Těž ÖRFL, Luboš. *Zákon o znalcích a tlumočnících: komentář*. V Praze: C.H. Beck, 2009. 20-23 s.(§ 4)

- e) má potřebné znalosti a zkušenosti z oboru (jazyka), v němž má jako znalec (tlumočník) působit, především toho, kdo absolvoval speciální výuku pro znaleckou (tlumočnickou) činnost, jde-li o jmenování pro obor (jazyk), v němž je taková výuka zavedena,
- f) má takové osobní vlastnosti, které dávají předpoklad pro to, že znaleckou (tlumočnickou) činnost může řádně vykonávat,
- g) se jmenováním souhlasí.

Dle § 5 ZZT ke jmenování dochází na základě výběru mezi osobami, které splňují podmínky pro jmenování. Návrhy na jmenování znalce mohou podat orgány veřejné moci, vědecké instituce, vysoké školy, dále organizace, u nichž pracují osoby přicházející v úvahu, jakož i občanská sdružení, obecně prospěšné společnosti nebo nadace, jestliže to vyplývá z předmětu jejich činnosti. Znalcem může být jmenován též ten, kdo sám o jmenování požádá.

Ani splnění všech zákonných podmínek však nezaručí, že znalcem byla daná osoba jmenována. Dle usnesení Ústavního soudu ze dne 27.10.2005, sp. zn. II. ÚS 153/2004 na jmenování znalcem nevzniká právní nárok.¹⁵³ Jmenování do funkce znalce tudíž nelze považovat za právo každého občana.¹⁵⁴

K tématu se vyjádřil Soudní dvůr EU a dospěl při řešení spojených věcí pod sp. zn. C-372/09 a C-373/09 k závěru, že znalecká činnost podléhá soutěži znalců, neboť se jedná o podnikání a ve chvíli, kdy daná osoba splní podmínky pro jmenování znalcem, vzniká na jmenování právní nárok.¹⁵⁵

Pokud se znalec rozhodne ukončit znaleckou činnost, má právo být vyškrtnut ze seznamu znalců. S tím se pojí fakt, že i se zápisem do seznamu znalců musí osoba souhlasit. Ve chvíli, kdy by v seznamu znalců byly i osoby, které s tím nesouhlasí, je logický důsledek to, že by posudky nebyly kvalitní. Nastíněná situace sice zní absurdně, ale není nereálná, neboť jsme se s ní již v minulosti setkali, a to za účinnosti předcházejícího zákona o znalcích (zákon č. 47/1959 Sb).¹⁵⁶

---

¹⁵³ To se však změní zákonem č. 254/2019 Sb., zákon o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech, který nabyde účinnosti dne 1. 1. 2021. Každému, kdo pro jmenování znalcem splní zákonné podmínky, vznikne na jmenování právní nárok.

¹⁵⁴ KŘÍSTEK, Lukáš. *Znalectví*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2013. 32,33, 70 s.

¹⁵⁵ Tamtéž, 71 s.

¹⁵⁶ Tamtéž, 91 s.

Otázkou k zamyšlení je, zdali to, že osoba jednou podmínky pro jmenování znalcem splnila je dostačující. Ačkoliv znalci rozhodují o vážných otázkách (nejen v ŘVPON, ale například i ve zdravotnictví, stavebnictví apod.), v ČR nemáme žádný institut přezkoušení znalců. Do české právní úpravy byla snaha o zavedení institutu hodnocení odborné způsobilosti a řádného výkonu znalecké činnosti každých 5 let již v roce 2002. S podporou se však tento návrh neseťkal. Ačkoliv se může zdát, že bychom přezkoušením kladli na znalce vysoký požadavek, v některých zemích EU je toto běžná praxe. Například v Rakousku je znalec do seznamu znalců nejprve zapsán na dobu pěti let. Může si však podat žádost o prodloužení zápisu, s čímž je spojeno přezkoumání způsobilosti znalce. Doba se pak prodlužuje vždy o 10 let.¹⁵⁷

3.5. Zadání znaleckého posudku a způsob získávání znaleckého posudku

Ve chvíli, kdy rozhodnutí závisí na posouzení skutečností, k nimž je třeba odborných znalostí a předmětná otázka je natolik složitá, že nepostačuje odborné vyjádření, ustanoví soud znalce. V případech obzvláště obtížných může soud ustanovit k podání znaleckého posudku nebo přezkoumání posudku podaného znalcem státní orgán, vědecký ústav, vysokou školu nebo instituci specializovanou na znaleckou činnost.¹⁵⁸

Příslušný orgán, který v řízení ustanovil znalce, vymezí ve svém opatření jeho úkol, podle okolností případu též formou otázek tak, aby se znalec zabýval jen takovými skutečnostmi, k jejichž posouzení je třeba jeho odborných znalostí.¹⁵⁹

Pro účely vyhotovení znaleckého posudku může předseda senátu jakékoliv osobě uložit, aby se dostavila ke znalci, předložila mu potřebné předměty, podala mu nutná vysvětlení, podrobila se lékařskému vyšetření, popřípadě zkoušce krve, anebo aby něco vykonala nebo snášela.¹⁶⁰

Soud znalce vyslechne; znalci může také uložit, aby posudek vypracoval písemně. Je-li ustanoveno několik znalců, mohou podat společný posudek. Místo výslechu znalce může se soud v odůvodněných případech spokojit s písemným posudkem znalce.¹⁶¹

---

¹⁵⁷ Problémy v činnosti soudních znalců z oboru zdravotnictví, Systémové doporučení Ligy lidských práv č. 7, červenec 2008, 5 s. dostupné na <http://lp.cz/wp-content/uploads/07_problemy_v_cinnosti_soudnich_znalcu_z_oboru_zdravotnictvi.pdf>.

¹⁵⁸ § 127 OSŘ

¹⁵⁹ Vyhláška č. 37/1967 Sb., *Vyhláška ministerstva spravedlnosti k provedení zákona o znalcích a tlumočnících*

¹⁶⁰ § 127 odst. 4 OSŘ

¹⁶¹ tamtéž

V případě nejasností, či neúplnosti posudku, musí soud požádat znalce o vysvětlení. Kdyby to nevedlo k výsledku, soud nechá znalecký posudek přezkoumat jiným znalcem.¹⁶²

Posudek si může nechat vypracovat fyzická osoba (výběr osoby znalce je na dané osobě), nebo soud na základě rozhodnutí o přibrání znalce. Soudy se primárně obrací na ústavy specializované na znaleckou činnost, sekundárně na individuální znalce zapsané v seznamu krajského soudu, v jehož obvodu má státní orgán sídlo, v posledním případě přibírají znalce zapsaného v seznamu jiného krajského soudu.¹⁶³

S kvalitou podaných posudků se pojí i právo znalce odepřít podání posudku. V praxi k tomu může dojít např. v situaci, kdy se znalec cítí z nějakého důvodu podjatý. Pokud se znalec dozví o skutečnostech, pro které je vyloučen, neprodleně tuto skutečnost musí oznámit. O vyloučení znalce rozhoduje orgán, který jej pro podání posudku ustanovil.¹⁶⁴ Obecně jsou však důvody pro odepření podání posudku úzké, neboť se má za to, že znalci jsou v seznamu znalců zapsáni dobrovolně, a tedy se od nich očekává, že ve chvíli, kdy je jim posudek zadán, tak ho i zpracují.¹⁶⁵

*Posouzení je zaměřeno na rodičovské schopnosti, psychologické a vývojové potřeby dítěte a na to, zda jsou v souladu. To znamená a) posouzení rodičovských schopností, b) posouzení prosperity a vývojových potřeb dítěte a eventuálně jeho přání, c) posouzení schopnosti rodičů tyto potřeby uspokojovat včetně posouzení rodičovské interakce. Je žádoucí, aby v posudku nechyběl popis silných a slabých stránek výchovných schopností rodičů a popis péče, kterou dítě potřebuje, a jasně formulované doporučení vhodného uspořádání péče. Někteří znalci se jasně formulovaným doporučením vyhýbají.*¹⁶⁶

Úkolem znalce je prověřit, zda některý z rodičů nemá nedostatečné výchovné předpoklady, mezi které se řadí například závislost na návykových látkách, sexuální deviace, vážná duševní nemoc, vážná osobnostní anomálie, mentální postižení. Znalec pak musí zjistit, na kolik tato porucha má mít vliv na rozhodování soudu o kontaktu mezi rodičem a dítětem.¹⁶⁷

---

¹⁶² tamtéž

¹⁶³ BĚLOHLÁVEK, Alexander J. a Renáta HÓTOVÁ. *Znalci v mezinárodním prostředí: v soudním řízení civilním a trestním, v rozhodčím řízení a v investičních sporech*. V Praze: C.H. Beck, 2011. 37 s.

¹⁶⁴ § 11 odst. 1 a 2 ZZT

¹⁶⁵ KRÍSTEK, Lukáš. *Znalectví*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2013. 91 s.

¹⁶⁶ PAVLÁT, Josef, MATOUŠEK, Oldřich. Opatrovnické znalecké posudky – doporučení, námitky, úskali. *Čes a slov Psychiat 2016; 112(2)*. 84 s.

¹⁶⁷ Tamtéž

*Cenným zdrojem informací je pozorování interakce mezi matkou a otcem i pozorování interakce mezi dětmi a dospělými. Pokud není pozorování interakce využito, měl by znalec zdůvodnit, proč to nebylo možné.*¹⁶⁸

Pokud je znalec požádán o soukromý znalecký posudek, nesmí hodnotit osoby, se kterými nebyl v přímém kontaktu. Je na místě, v případě soukromého posudku znalec požádal protistranu o spolupráci. Ta však není povinna se tomuto posudku podrobit. Nelze však tvrdit, že by znalecké posudky vyžádané soukromě jednou ze stran byly méně přínosné, než znalecké posudky vyžádané soudem. V praxi existují případy, kdy si díky soukromě vyžádanému znaleckému posudku jednou ze stran soud vyžádal revizní posudek a soukromý znalecký posudek tak měl opravný účinek. To je způsobeno tím, že se v praxi setkáváme s nekvalitně a rutinně provedenými znaleckými posudky.¹⁶⁹

Znalecký posudek musí disponovat znaleckou doložkou. V té je specifikován rozsah oprávnění znalce, tedy jakému oboru se věnuje, identifikace jeho jmenování znalcem, a jelikož všechny znalecké posudky musí být zapsány ve znaleckém deníku, také číslo znaleckého posudku či znalecké zprávy.¹⁷⁰

3.6. Odborná způsobilost znalce

Ve chvíli, kdy v řízení vyvstane odborná otázka, musí soud jmenovat znalce. Nikdy nesmí dojít k tomu, že by si soud odbornou skutkovou otázku zodpověděl sám.¹⁷¹ Naopak znalec se nesmí vyjadřovat k právní stránce otázky. Je teda nesprávné, pokud jsou otázky formulovány tak, že znalce vybízí k právnímu posouzení věci.¹⁷² K tomu, že znalci nemají věc právně hodnotit, se vyjádřil Ústavní soud ve svém nálezu II. ÚS 2630/07 ze dne 13. 12. 2017. *Postup soudů v tomto posuzovaném případě nese rysy typické pro postup soudů v těchto věcech. Je charakterizován formálním, schematickým pohledem na projednávaný případ, bez snahy o individuální přístup ke každému jednotlivému případu, a naprosto nekritickým přejímáním závěrů znaleckých posudků, v nichž jsou mnohdy formulovány odpovědi na dotazy soudů, které překračují meze odborného posouzení a zasahují přímo do rozhodování soudů tím, že dávají*

---

¹⁶⁸ Tamtéž

¹⁶⁹ Tamtéž, 85 s.

¹⁷⁰ BĚLOHLÁVEK, Alexander J. a Renáta HÓTOVÁ. *Znalci v mezinárodním prostředí: v soudním řízení civilním a trestním, v rozhodčím řízení a v investičních sporech*. V Praze: C.H. Beck, 2011. 43 s.

¹⁷¹ KRÍSTEK, Lukáš. *Znalectví*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2013. 36 s.

¹⁷² BUREŠ, Jaroslav. In BUREŠ, Jaroslav a kol. *Občanský soudní řád: komentář. 7. Vydání*. V Praze: C. H. BECK, 2006. s 590-598 (§ 127)

přímý návod, jak má soud ve věci rozhodnout. Soudní rozhodnutí pak není rozhodnutím nezávislého soudu, ale soudního znalce.

*Znalec má k dispozici znalosti a zkušenosti z vývojové psychologie, manželské a rodinné problematiky a jejich patologie, je obeznámen s dopady rozvodu na dítě. Zná zákony a postupy soudu v rozvodových sporech.*¹⁷³

Znalec nesmí být předpojatý (například tím, že by matka obecně byla vždy způsobilější k péči o dítě nebo že by byla střídavá péče pro všechny děti ideální). Objevují se i posudky znalců, ze kterých lze vyčíst, že znalec upřednostňuje například střídavou péči jako ideální model a doporučují jej i tam, kde vhodný není. Pokud se má znalec ke střídavé péči vyjádřit, musí se zabývat vhodností i riziky pro děti, i dospělé. Znalec musí počítat s tím, že posuzovaný rodič se většinou snaží udělat na znalce co nejlepší dojem a časté je i podávání nepravdivých či zkreslených informací.¹⁷⁴

*Znalec není v roli advokáta, který se snaží představit svého klienta v co možná nejlepším světle. Psycholog má jednat vyváženě, má být nestranný, informovat soud, dávat mu rady. Tato zásada platí i v případě, kdy je posudek vypracován na žádost jedné ze stran. Pokud takový objektivní, nestranný postoj nemůže zaujmout, je třeba, aby případ odmítl.*¹⁷⁵

*V knize American Psychologist Bow a Quinnell shledali u zkoumaných znalců, že k jejich závěrům v největší míře přispěly informace získané v rozhovoru s rodiči. Nálezy psychodiagnostických metod podle nich přispěly jen v menší míře.*¹⁷⁶

3.7. Hodnocení důkazu – znaleckého posudku a zásada volného hodnocení důkazů

*Úsudek, který znalec uvádí v posudku, je subjektivním názorem znalce. Soud v rámci soudního řízení zkoumá, zdali tento subjektivní názor zobjektivizuje a použije jako podklad pro rozhodnutí. Předpokladem pro zobjektivizování znaleckého úsudku je jeho hodnocení.*¹⁷⁷

Tzv. soukromé posudky v opatrovnických záležitostech, tedy posudky vyžádané jen jednou stranou sporu, ztěžují objektivní zhodnocení situace dítěte a jeho rodičů. Tuto skutečnost

---

¹⁷³ PAVLÁT, Josef, MATOUŠEK, Oldřich. Opatrovnické znalecké posudky – doporučení, námitky, úskali. *Čes a slov Psychiat* 2016; 112(2). 85 s.

¹⁷⁴ Tamtéž, 84-85 s.

¹⁷⁵ Tamtéž, 84 s.

¹⁷⁶ Tamtéž, 85 s.

¹⁷⁷ KRÍSTEK, Lukáš. *Znalectví*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2013. 213 s.

*byl měl znalec ve svém vyjednávání o posudku reflektovat (bez ohledu na fakt, že posudky vyžádané jednou ze stran jsou právně rovnocenné posudkům, které si vyžádal soud, pokud mají všechny náležitosti).*¹⁷⁸

Důkaz prostřednictvím znaleckého posudku soudce hodnotí v souladu se zásadou volného hodnocení důkazů. Přitom se soudce snaží dojít ke zjištění materiální pravdy a toho, zda je znalecký posudek vypracován kvalitně, zda se zakládá na pravdě a zdali například podklady pro vypracování znaleckého posudku nebyly získány nezákonně (takový znalecký posudek by nebylo možno připustit jako důkaz). Soudce musí zkoumat jak formální, tak procesní stránku posudku. Co se týče formální stránky, soudce zkoumá, zda se vůbec jedná o znalecký posudek a co se týče stránky procesní, soudce zkoumá, zdali posudek může být připuštěn jako důkaz.¹⁷⁹

Obecně se soudce prvně zabývá tím, zdali znalecká otázka může být nápomocná k vydání meritorního rozhodnutí. Pokud ano, zkoumá dále zákonnost posudku. Posudek může být nezákonný například z důvodu, že byl vypracován osobou podjatou, nebo podklady pro jeho vypracování byly získány nezákonně, položená otázka byla právní, nebo se položené otázky týkaly jiného oboru, ve kterém se daný znalec specializuje.¹⁸⁰

Ne všechny vady však mají za následek nepoužitelnost znaleckého posudku jako celku. Například pokud se znalec vyjádří k právní otázce, tak ve chvíli, kdy je soudce schopen z odborných poznatků a zjištění dojít k nějakému závěru podle sebe, je možno tento posudek použít jako důkaz.¹⁸¹

Formální náležitosti vyplývají ze zákona o znalcích a § 13 vyhlášky č. 37/1967 Sb. Ve chvíli, kdy posudek trpí formální vadou, zpravidla tato vada lze následně zhojit, což vychází i z rozsudku B 1/1988-12-II, ve kterém byl vysloven právní názor, že formální vady písemného znaleckého posudku (chybný název, nedostatečné znalecké doložky, a znalecké pečetě atd.) lze zpravidla napravit při výslechu znalce před soudem.¹⁸²

Poté v rámci obsahové správnosti následuje prověření vstupních podkladů. Jsou vstupní podklady dostatečné pro zodpovězení otázek? Neměl mít znalec ještě další podklady? Jsou

---

¹⁷⁸ PAVLÁT, Josef, MATOUŠEK, Oldřich. Opatrovnické znalecké posudky – doporučení, námitky, úskali. *Čes a slov Psychiat 2016; 112(2). 85 s.*

¹⁷⁹ KRÍSTEK, Lukáš. *Znalectví*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2013. 214 s.

¹⁸⁰ Tamtéž, 222 s.

¹⁸¹ Tamtéž, 224 s. srov. též rozsudek Nejvyššího soudu, ze dne 24. dubna 1997, sp. zn. 2 Tzn 19/97

¹⁸² KRÍSTEK, Lukáš. *Znalectví*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2013. 222-223 s.

vstupní podklady pravdivé? Správným vyvozováním z nesprávných podkladů nedospějeme k pravdivé odpovědi. Jsou vstupní podklady logicky přípustné? Pak přistupujeme k hodnocení práce znalce. Posudek musí být přezkoumatelný. I kdyby byl posudek pravdivý, jak to zjistíme, když není přezkoumatelný? Vybral znalec správnou metodu poznání (správné vědecké teze či teoretická východiska)? Např. vybral znalec v dané věci správnou metodu ocenění? Použil danou metodu správně? Vyvozoval správně znalec závěry z podkladů (dedukce). Nedopouští se logických chyb vyvozování? Posledním kritériem je porovnání závěrů znaleckého posudku s ostatními důkazy, zdali je s nimi ve shodě nebo v rozporu.¹⁸³

Dle § 132 OSŘ důkazy hodnotí soud podle své úvahy, a to každý důkaz jednotlivě a všechny důkazy v jejich vzájemné souvislosti; přitom pečlivě přihlíží ke všemu, co vyšlo za řízení najevo, včetně toho, co uvedli účastníci.

Soudce nemůže znaleckému posudku pouze slepě důvěřovat a jeho hodnocení se vyhnout. K tomu se již vyjádřil i Ústavní soud v rozhodnutí I. ÚS 49/06 – *ponechávat bez povšimnutí věcnou správnost znaleckého posudku, slepě důvěřovat závěrům znalce, by znamenalo ve svých důsledcích popřít zásadu volného hodnocení důkazů soudem podle jeho vnitřního přesvědčení, a naopak privilegovat znalecký důkaz a přenášet odpovědnost za skutkovou správnost soudního rozhodování na znalce; taková postup nelze z ústavněprávních hledisek akceptovat.¹⁸⁴*

Co se týče volného hodnocení důkazů, dává zákon prostor soudci, aby se sám rozhodl, jakou míru důležitosti znaleckému posudku dá a zda si znalecký posudek v konkrétní věci vyžádá, či nikoliv. Je na soudci, jakému důkazu uvěří a jakou váhu jednotlivým důkazům přidělí. Soudce se dokonce může rozhodnout, že rozhodne v rozporu se znaleckým posudkem. Takové rozhodnutí však musí vždy odůvodnit. To, že důkazům soudce přikládá váhu dle svého uvážení však neznamena, že by nemusel vypořádat se všemi důkazy. Takovým postupem by totiž soudce zatížil rozhodnutí jak vadou, co se týče porušení procesních předpisů, tak vadou kvůli rozporu s čl. 36 odst. 1, čl. 38 odst. 2 Listiny a s čl. 95 odst. 1 Ústavy. K tomuto dospěl Ústavní soud ve svém nálezu I. ÚS 116/05. V každém případě však soudce musí důkazy hodnotit jak jednotlivě, tak v jejich vzájemné souvislosti.¹⁸⁵

---

¹⁸³ Tamtéž, 222 s.

¹⁸⁴ Tamtéž, 214 s.

¹⁸⁵ Tamtéž, 215-216 s.

Pro hodnocení znaleckého posudku máme tři kritéria. Kritéria dle Musila, kritéria dle Matherna a kritéria dle Ústavního soudu.¹⁸⁶

Ponechávat bez povšimnutí věcnou správnost znaleckého posudku, slepě důvěřovat závěrům znalce, by znamenalo ve svých důsledcích popřít zásadu volného hodnocení důkazů soudem podle jeho vnitřního přesvědčení, a naopak privilegovat znalecký důkaz a přenášet odpovědnost za skutkovou správnost soudního rozhodování na znalce; takový postup nelze z ústavněprávních hledisek akceptovat.¹⁸⁷

3.8. Odměňování znalce - cena znaleckého posudku a její úhrada

Znalecké posudky mohou náklady za soudní řízení zvednout znatelnou částku. Můžeme se například dostat do situace, že cena za znalecký posudek bude mnohonásobně vyšší, než částka, ohledně které je soudní řízení vedeno. V rozhodnutí Krajského soudu v Ústí nad Labem 9 Co 164/2000, PrRo 9/00 soud vyslovil právní názor, pokud je nepochybné, že je pro posouzení právních skutečností třeba odborných znalostí, je soud povinen si vyžádat zpracování znaleckého posudku, i kdyby náklady znaleckého posudku mohly přesáhnout částku, která je předmětem sporu.¹⁸⁸

O nákladech za vypracování znaleckého posudku musí znalec rodiče informovat. Cena za znalecký posudek se může zvyšovat počtem metod při vyšetřování dítěte a rodičů. Pro zajímavost Bow a Quinnell v díle American zjišťovali průměrný čas pro vypracování znaleckého posudku v opatrovnických věcech, kdy pracovali s informacemi od 115 osob (84 % psychologů a 16 % sociálních pracovníků). Průměrný čas na jeden znalecký posudek byl 35,4 hodiny.¹⁸⁹

S podáním posudku musí znalec svou práci vyúčtovat. Aktuálně je odměna stanovena 100-350 Kč za hodinu¹⁹⁰ V případě, že je posudek nekvalitní, nebo proveden po lhůtě, může být odměna snížena. Naopak pokud bylo vypracování posudku zvlášť obtížné, může být odměna zvýšena. Kromě odměny za vypracování znaleckého posudku znalci náleží také náhrada nákladů účelně spojených s vypracováním posudku. Tyto jsou demonstrativně

---

¹⁸⁶ K podrobnějším informacím o jednotlivých kritériích si dovoluji odkázat na KRÍSTEK, Lukáš. *Znalectví*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2013. s 219,220,221.

¹⁸⁷ *Nález Ústavního soudu ze dne 20. 5. 2008, sp. zn. I.ÚS 49/06.*

¹⁸⁸ KRÍSTEK, Lukáš. *Znalectví*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2013. 210 s.

¹⁸⁹ PAVLÁT, Josef, MATOUŠEK, Oldřich. Opatrovnické znalecké posudky – doporučení, námitky, úskalí. *Čes a slov Psychiat 2016; 112(2)*. 87 s.

¹⁹⁰ § 16 vyhlášky č 37/1967 Sb., *Vyhláška ministerstva spravedlnosti k provedení zákona o znalcích a tlumočnících*

vymezeny v § 18 (2) ZZ. Řadíme sem například cestovní výdaje, náhradu ušlé mzdy při předvolání ke státnímu orgánu, poplatky za vyhotovení opisů apod.¹⁹¹

Dle zkušeností advokátů, kteří byli ochotni mi k tématu sdělit své zkušenosti, se cena za znalecký posudek v opatrovnických věcech pochybuje v rozmezí 10 000 – 20 000 Kč. Vliv na cenu má například to, kolik osob je zkoumáno (dítě, matka, otec, jiné osoby ve společné domácnosti rodiče atd.). Co se týče úhrady znalečného, zpravidla soudy ukládají povinnost uhradit tyto náklady rodičům napůl. Lze se však setkat s případy, kdy znalecký posudek potvrdí, že jsou námitky jednoho rodiče proti druhému důvodné a soudce se může rozhodnout uložit povinnost uhradit znalečné pouze rodiči, v jehož neprospěch znalecký posudek vyšel. V ojedinělých případech náklady za vypracování posudku uhradí stát, ale to jen v případech, kdy jsou obecně splněny podmínky pro osvobození od hrazení soudních poplatků, které jsou upraveny v § 138 OSŘ.

Soud při rozhodování o odměně znalce musí primárně zkoumat, zda provedený znalecký úkon byl učiněn řádně, tj. zda znalec dodržel soudem uložené zadání (odpověděl na otázky, resp. zadání soudu k předmětu znaleckého zkoumání s určitě a srozumitelně vyloženým závěrem, který má oporu v podkladových materiálech, netrpí rozpory atp.), a dále pak přihlíží k otázce včasnosti zpracování posudku, stupni odbornosti potřebného k provedení úkonu, k množství účelně vynaložené práce, jakož i k dalším (pro stanovení odměny znalce zásadním) okolnostem.¹⁹²

3.9. Výslech znalce

Tím, že znalec sepíše znalecký posudek jeho práce nekončí. Nastává totiž nejtěžší fáze, a to znalecký posudek před soudem obhájit. Tato fáze mimo jiné zabraňuje znalcům, aby zpracovávali posudky na přání zadavatele, neboť takový posudek je těžší obhájit a v závěru tím mohou zadavateli uškodit. Zpravidla je k výsledku znalce v civilním řízení přistoupeno ve chvíli, kdy je znaleckým posudkem řešení složitější otázka, nebo jsou závěry znalce jednou ze stran zpochybňovány. Dle rozsudku 21 Cdo 2458/2009 je výslech znalce nezbytný, pokud účastník řízení zpochybňuje závěry znaleckého posudku prostřednictvím zdůvodněných námitek. V takovém případě se soud nesmí spokojit s písemným posudkem ve smyslu

---

¹⁹¹ BĚLOHLÁVEK, Alexander J. a Renáta HÓTOVÁ. *Znalci v mezinárodním prostředí: v soudním řízení civilním a trestním, v rozhodčím řízení a v investičních sporech*. V Praze: C.H. Beck, 2011. 44 s.

¹⁹² rozhodnutí Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 4. 5. 2004, sp. zn. 10 Co 354/2004

§ 127 odst. 1 věty čtvrté OSŘ. Rovněž je nutno znalce vyslechnou v případech, kdy vznikají pochybnosti o správnosti či úplnosti posudku.¹⁹³

*Jen výjimečně se soud může spokojit s písemně podaným znaleckým posudkem, aniž by znalce vyslechl k obsahu posudku.*¹⁹⁴

3.10. Přezkum znaleckého posudku

Vypracování znaleckého posudku nemusí být konečné. I přes výslech znalce může mít soud za to, že znalecký posudek není vypracován správně. V této situaci se nabízí dvě řešení. Pokud má soudce o správnosti posudku pochybnost, či je posudek nejasný, nebo neúplný, je nutno požádat znalce o vysvětlení. Pokud to nepovede k objasnění, soud nechá znalecký posudek přezkoumat jiným znalcem.¹⁹⁵ Pokud tedy dojde k vypracování revizního znaleckého posudku, měl by soud vycházet převážně z toho, neboť ten byl vypracován za účelem nejasnosti. Pokud se však soudu bude revizní znalecký posudek zdát nepřesvědčivý, může se řídit posudkem předchozím (tento postup je třeba odůvodnit.)¹⁹⁶

V rozhodnutí pod sp. zn. 4 To 9/86 – I vyslovil Nejvyšší soud právní názor, že v revizním znaleckém posudku je nutné vyrovnat se i s předchozím znaleckým posudkem. *Pro vlastní revizi je potřeba, aby si revizní znalec provedl řešení celé problematiky nejprve sám, bez přihlídnut k původnímu posudku. Až po dokončení je na místě hledat rozdíly a analyzovat jejich příčiny.*¹⁹⁷

Pokud se soudce rozhodne, že nevyužije ani jedné z možností, může rozhodnout v rozporu se znaleckými závěry, neboť pro soudce není znalecký posudek závazný. Takový postup však musí soudce odůvodnit.¹⁹⁸ *Pokud tedy soud se závěry znaleckého posudku nesouhlasí (a v této souvislosti nevyžádá znalecký posudek revizní), musí svůj odlišný názor ve vztahu k hodnocení skutkové okolnosti pečlivě a přesvědčivě zdůvodnit, a to i s ohledem na obor, ve kterém znalec svou odbornost uplatnil.*¹⁹⁹

---

¹⁹³ KRÍSTEK, Lukáš. *Znalectví*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2013. 221-222 s.

¹⁹⁴ BUREŠ, Jaroslav. In BUREŠ, Jaroslav a kol. *Občanský soudní řád: komentář*. 7. Vydání. V Praze: C. H. BECK, 2006. s 551 (§ 128)

¹⁹⁵ § 127 odst. 2 OSŘ

¹⁹⁶ usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. října 2013, sp. zn. 30 Cdo 1969/2013

¹⁹⁷ BRADÁČ, Albert, Miroslav KLEDUS a Pavel KREJČÍŘ. *Úvod do soudního znalectví*. Brno: Akademické nakladatelství CERM, 2004. 103 s.

¹⁹⁸ KRÍSTEK, Lukáš. *Znalectví*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2013. 207-208 s.

¹⁹⁹ Tamtéž, srov. též nález Ústavního soudu ze dne 10. 7. 2001, sp. zn. III. ÚS 77/01

Pokud se na znalce obrátí rodič s žádostí o vypracování znaleckého posudku ve věci, kde již figuruje znalecký posudek, který si vyžádal soud, znalec by měl žádost odmítnout a doporučit žadateli navrhnutí vypracování revizního posudku.²⁰⁰

Možnost přezkumu znaleckého posudku je určitě přínosná, neboť díky tomu funguje například konkurence znalců, tedy jsou znalci tlačeni k tomu, aby znalecké posudky vypracovávali řádně.²⁰¹

---

²⁰⁰ PAVLÁT, Josef, MATOUŠEK, Oldřich. Opatrovnické znalecké posudky – doporučení, námitky, úskali. *Čes a slov Psychiat* 2016; 112(2). 85 s.

²⁰¹ NETÍK, Karel, NETÍKOVÁ, Daria, HÁJEK, Stanislav. *Psychologie v právu*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 1997. 111 s.

4 Závěr

Je nepochybné, že řízení ve věcech péče o nezletilé jsou stresující záležitostí nejen pro rodiče, ale především i pro nezletilého samotného. Ochrana je nezletilému poskytována prostřednictvím práv zakotvených v právním řádu a jako jedno z nejdůležitějších práv rozhodně vnímám právo dítěte na to být informován o věcech tak, aby si mohlo vytvořit vlastní názor a s tím spojeno právo být slyšen.

Jako nástroj boje v případech, kdy se rodiče pouze nejsou ochotni na péči o nezletilého dohodnout, se však rodičům znalecký posudek nevyplatí, a to především z finančního hlediska. Samozřejmě jsou situace, kdy je znalecký posudek nezbytný (v případech týrání, užívání návykových látek apod.), ale mnohdy se jedná pouze o neochotu rodičů dohodnout se a záměr škodit si, čehož si jsou vědomi jak soudci, tak soudní znalci. V takových případech však znalecký posudek nemusí vnést do případu rozřešení, neboť pokud jsou oba rodiče k péči o dítě plně kompetentní, může být výsledek znaleckého posudku takový, že jsou k péči o nezletilého kompetentní oba rodiče a dítě má oba rodiče stejně rádo, tedy takový posudek do případu nic nového nevnese, maximálně postaví na jisto, že ani u jednoho rodiče nejsou důvody, proč by mu dítě do péče nebylo být svěřeno.

Z průzkumu mezi advokátními kancelářemi a dotázanými osobami vyplývá, že soudy možnosti zadání znaleckého posudku nenadužívají. Pokud je to možné, snaží se rodiče vést k dohodě, neboť přibrání znalce znamená jak značné prodloužení samotného procesu, tak finanční náročnost. Pokud však k přibrání znalce do řízení dojde, částky se pohybují v rozmezí 10 000 až 20 000 Kč, kdy tato částka může být pro některé rodiče opravdu vysoká, neboť rozvodové řízení se neskládá pouze z této částky, ale je samo o sobě finančně i psychicky náročnou záležitostí.

Otázkou zůstává, zdali je správně, že náklady za opatrovnické posudky hradí rodiče nezletilých. Pokud si znalecký posudek nechá rodič vypracovat soukromě, tak jeho náklady samozřejmě hradí sám, neboť je to jeho dobrovolné rozhodnutí. Druhá stránka soukromého posudku však je, že takový posudek nemusí do řízení vnést mnoho přínosu, neboť druhý rodič není povinen se soukromému posudku druhé strany podrobit. Jelikož znalec nesmí hodnotit osobu, se kterou nebyl v přímém kontaktu, může dojít například pouze k tomu závěru, že rodič, který si posudek nechal vypracovat, je k péči o nezletilého kompetentní. Takový posudek pak

však odpověď na otázku, zda je k péči o nezletilého kompetentní i druhý rodič, pokud nějaká skutečnost, či sám účastník, se kompetentnost jednoho rodiče snaží nějakým způsobem popřít. V takových případech pak stejně může dojít k tomu, že si posudek vyžádá i soud, čímž se opět zvýší náklady rodičům.

Co se týče povinnosti k úhradě nákladů za opatrovnický posudek, dle zkušeností advokátních kanceláří zpravidla soudy ukládají povinnost k úhradě oběma rodičům napůl. Občas, pokud se na tom, že je do řízení přibrán znalec, podílí jen jeden z rodičů, nebo důvody na straně jednoho z rodičů a znaleckým posudkem dojde k potvrzení těchto důvodů (například že rodič opravdu dítě týral), může se soudce rozhodnout, že úhradu nákladů za opatrovnický znalecký posudek uloží pouze jedné ze stran. Stát hradí náklady za opatrovnické znalecké posudky jen v ojedinělých případech, kdy z finančního důvodu rodičů by úhrada posudku objektivně nebyla možná. Faktem však zůstává, že záleží především na uvážení soudu, zdali se rozhodne uložit povinnost k úhradě nákladů za posudek rodičům napůl, nebo zohlední například výše uvedené okolnosti, pro které může uložit povinnost k úhradě nákladů za posudek pouze jedné ze stran. Dle zkušeností advokátních kanceláří se soudy nejčastěji přiklání k možnosti uložit rodičům tuto povinnost napůl. Dle mého názoru by bylo přínosné, kdyby došlo ke zkonkretizování právní úpravy v této oblasti. Dle mého názoru by bylo přínosné, kdyby například v případech, kdy vinu na tom, že byl ve věci ustanoven znalec, nese pouze jeden z rodičů, byla by povinnost k úhradě za znalecký posudek automaticky uložena tomuto rodiči.

K myšlence, že by náklady za znalecké posudky v opatrovnických věcech hradil stát, je jistě možno podotknout plno podpůrných argumentů, kdy jako nejdůležitější z nich je rozhodně ten, že tyto posudky bývají vyžádány v zájmu nezletilých dětí. Druhá stránka věci by však byla finanční náročnost pro stát, pokud by veškeré opatrovnické posudky měly být hrazeny státem. Jako otevřené téma tedy zůstává, jestli by nebylo vhodné v budoucnu rozšířit důvody pro opuštění od povinnosti k úhradě nákladů za znalecký posudek rodiči. V případě, že by rodičům reálně hrozilo, že povinnost k úhradě posudku bude uložena rodiči, který se očividně snaží škodit druhému, je dle mého názoru pravděpodobné, že by měli větší motivaci k tomu dohodnout se, či neinrikovat.

Na základě výše uvedených skutečností je evidentní, že opatrovnický znalecký posudek v řízeních ve věcech péče o nezletilé je nepochybně velice přínosný důkazní prostředek. Faktem však zůstává, že se jedná o jeden z mnoha důkazních prostředků a to, jak důkazní prostředky budou vyhodnoceny a jaké závěry z nich budou vyvozeny, záleží na soudci. Ani znalecký posudek není jistota, že informace v posudku jsou vždy stoprocentně pravdivé. Ačkoliv je

znalec v tomto oboru profesionál, nestráví s rodiči a dětmi tolik času, aby dokázal odhalit vše a je otázkou, na kolik znalci dokáží odhalit, že se rodič snaží ukázat v tom nejlepším světle (které může být daleko od reality) a druhé rodiče naopak v tom nejhorším. To, že ani znalecké posudky nejsou stoprocentní, dokazuje to, že není ojedinělé, že skrze znalecký posudek revizní jiný znalec dojde k odlišným závěrům.

Stále se objevují případy, kdy znalecké posudky ani v opatrovnických věcech nejsou vypracovány dostatečně kvalitně, nebo se znalci vyjadřují k právním otázkám, ačkoliv toto náleží pouze soudci. Je otázkou, zda nová právní úprava znalecké činnosti aspoň některé nedostatky kvality posudků vyřeší. Jako přínosné se mi jeví například to, že na jmenování znalcem vznikne od 1. 1. 2021 právní nárok, což je obrovská změna oproti dosavadní právní úpravě a díky tomuto bude nepochybně větší konkurence znalců, tedy větší tlak na kvalitně odvedenou práci. Rovněž bude nepochybně pro kvalitu posudků přínosné zpřísnění postihů znalců.

Velice přínosnou změnou bude dle mého názoru navýšení odměny za vypracování znaleckého posudku (čehož se znalci dočkali po mnoha letech, kdy tato částka stagnovala) a tedy budou mít i větší finanční motivaci k vypracování kvalitního posudku.

Bibliografie

Monografie a sborníky

MATOUŠEK, Oldřich. *Děti a rodiče v rozvodu: manuál pro zúčastněné profesionály a rodiny*. Praha: Portál, 2015.

KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka, HRUŠÁKOVÁ, Milana. *České rodinné právo*. 3. vyd. 3., přeprac. a dopl. vyd. Brno: Masarykova univerzita a Doplněk, 2006.

ŠÍNOVÁ, Renáta. *Řízení ve věcech rodinněprávních v České republice, Slovenské republice a Německu a jejich aktuální problémy*. Praha: Leges, 2010.

LISSE, Luděk. *Civilní proces*. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2008.

WINTEROVÁ, Alena. *Civilní právo procesní: vysokoškolská učebnice*. 6., aktualiz. vyd. Praha: Linde Praha, 2011.

SVOBODA, Karel. *Dokazování*. Praha: ASPI, 2009.

MATOUŠEK, Oldřich. *Děti a rodiče v rozvodu: manuál pro zúčastněné profesionály a rodiny*. Praha: Portál, 2015.

WIPLINGEROVÁ, Miloslava, Radka ZAHRADNÍKOVÁ a Kristýna SPURNÁ. *Zvláštní řízení soudní*. 2., opravené vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2015.

DEL FAVERO, Marek. *Řízení ve věcech rodinněprávních před soudem I. a II. stupně*. Brno: Tribun EU, 2013.

STAVINHOVÁ, Jaruška, HLAVSA, Petr. *Civilní proces a organizace soudnictví*. Brno: Masarykova univerzita, 2003. Edice učebnic Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně.

MITLÖHNER, Miroslav a Univerzita Hradec Králové. *Učební texty k občanskému právu hmotnému, rodinnému právu a občanskému právu procesnímu: právní disciplíny pro studenty sociální práce a sociální politiky*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2010.

ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Forenzní psychologie*. 2., upr. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2009.

NETÍK, Karel, NETÍKOVÁ, Daria, HÁJEK, Stanislav. *Psychologie v právu*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 1997.

KŘÍSTEK, Lukáš. *Znalectví*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2013.

BĚLOHLÁVEK, Alexander J. a Renáta HÓTOVÁ. *Znalci v mezinárodním prostředí: v soudním řízení civilním a trestním, v rozhodčím řízení a v investičních sporech*. V Praze: C.H. Beck, 2011.

BRADÁČ, Albert, Miroslav KLEDUS a Pavel KREJČÍŘ. *Úvod do soudního znalectví*. Brno: Akademické nakladatelství CERM, 2004.

HROMADA, Miroslav. In SVOBODA Karel a kol. *Občanský soudní řád: komentář*. 2. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017.

SVOBODA, Karel. In SVOBODA, Karel a kol. *Zákon o zvláštních řízeních soudních: komentář*. V Praze: C. H. Beck, 2015.

SVOBODA, Karel. In SVOBODA Karel a kol. *Občanský soudní řád: komentář*. 2. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2017.

DRÁPAL, Ljubomír. In DRÁPAL, Ljubomír a kol. *Občanský soudní řád. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009.

ŘRFL, Luboš. *Zákon o znalcích a tlumočnících: komentář*. V Praze: C.H. Beck, 2009.

Judikatura

Nález Ústavního soudu ze dne 31. března 2020, sp. zn. III. ÚS 149/20

Nález Ústavního soudu ze dne 29. října 2019, sp. zn. III. ÚS 2396/19

Nález Ústavního soudu ze dne 30. 12. 2014, sp. zn. I. ÚS 1554/14

Nález Ústavního soudu ze dne 13. 2. 2012, sp. zn. II. ÚS 3765/2011

Nález Ústavního soudu ze dne 25. září 2014, sp. zn. I. ÚS 3216/13

Nález Ústavního soudu ze dne 20. 5. 2008, sp. zn. I.ÚS 49/06.

Nález Ústavního soudu ze dne 2. listopadu 2010, sp. zn. I. ÚS 2661/10

Nález Ústavního soudu ze dne 2. dubna 2009, sp. zn. II. ÚS 1945/08

Nález Ústavního soudu ze dne 20. 5. 2008, sp. zn. I.ÚS 49/06.

Nález Ústavního soudu ze dne 10. 7. 2001, sp. zn. III. ÚS 77/01

Nález Ústavního soudu ze dne 19. 2. 2014, sp. zn. I. ÚS 3304/13
Nález Ústavního soudu ze dne 20. 7. 2010, sp. zn. IV. ÚS 2244/09
Nález Ústavního soudu ze dne 13. 12. 2017, sp. zn. II. ÚS 2630/07
Nález Ústavního soudu ze dne 30. 5. 2006, sp. zn. I. ÚS 116/05.
Nález Ústavního soudu ze dne 20. 5. 2008, sp. zn. I. ÚS 49/06
Usnesení Ústavního soudu ze dne 3. června 2019, sp. zn. III. ÚS 319/19
Usnesení Ústavního soudu ze dne 10. března 2020 sp. zn. III. ÚS 3919/19
Usnesení Ústavního soudu ze dne 10. března 2020, sp. zn. III. ÚS 571/20
Usnesení Ústavního soudu ze dne 27.10.2005, sp. zn. II. ÚS 153/2004
Usnesení Ústavního soudu ze dne 27.10.2005, sp. zn. II. ÚS 153/2004
Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29. května 2007, sp. zn. 33 Odo 324/2005-254
Rozsudek Nejvyššího soudu, ze dne 24. dubna 1997, sp. zn. 2 Tzn 19/97
Rozhodnutí Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 4. 5. 2004, sp. zn. 10 Co 354/2004
Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 29. 7. 2020, pod sp. zn. 4 To 9/86 – I
Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. října 2013, sp. zn. 30 Cdo 1969/2013
Usnesení Nejvyššího soudu, ze dne 19. 12. 2013, sp. Zn. 30 Cdo 1510/2013
Rozsudek Nejvyššího soudu, sp. zn. B 1/1988-12-II,
Rozsudek Nejvyššího soudu, ze dne 29. 7. 2010, sp. zn. 21cdo 2458/2009

Ostatní zdroje

PAVLÁT, Josef, MATOUŠEK, Oldřich. Opatrovnické znalecké posudky – doporučení, námítky, úskalí. *Čes a slov Psychiat 2016; 112(2)*.

Pohyb obyvatelstva – rok 2019 [online]. Czso.cz, 20. 3. 2020. Dostupné na <https://www.czso.cz/csu/czso/cri/pohyb-obyvatelstva-rok-2019>.

Průměrné mzdy – 4. Čtvrtletí 2019 [online]. Czso.cz, 6. 3. 2020. Dostupné na <https://www.czso.cz/csu/czso/cri/prumerne-mzdy-4-ctvrtleti-2019>.

ONDŘEJOVÁ, Eva, Zjištění názoru nezletilého dítěte v řízení o péči a osobním styku. ondrejova.cz. Dostupné na <https://www.ondrejova.cz/docs/150716_handbook-zjisteni-nazoru-nezletileho-v-rizeni-o-peci-o-dite.pdf>.

Problémy v činnosti soudních znalců z oboru zdravotnictví, Systémové doporučení Ligy lidských práv č. 7, červenec 2008, 5 s. dostupné na <http://llp.cz/wp-content/uploads/07_problemy_v_cinnosti_soudnich_znalcu_z_oboru_zdravotnictvi.pdf>.

Právní předpisy

Zákon č. 36/1967 Sb., zákon o znalcích a tlumočnících, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 254/2019 Sb., zákon o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 85/1996 Sb., zákon o advokacii, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 549/1991, zákon o soudních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů

Vyhláška č. 37/1967 Sb., Vyhláška ministerstva spravedlnosti k provedení zákona o znalcích a tlumočnících

Důvodová zpráva k zákonu č. 254/2019 Sb., o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech

Důvodová zpráva k zákonu č. 255/2019 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech a zákona o soudních tlumočnících a soudních překladatelích

Úmluva o právech dítěte

Listina základních práv a svobod

Ústava

Abstrakt

Pro svou diplomovou práci jsem zvolila téma „Řízení ve věcech péče soudu o nezletilé a role soudního znalce v těchto řízeních“. Cílem této práce je seznámit čtenáře s průběhem v řízeních ve věcech péče o nezletilé a pochopení role soudního znalce. Má diplomová práce je tedy dělena na dvě stěžejní části. V první popisují samotné řízení ve věcech péče o nezletilé, včetně odlišení od sporných řízeních (neboť nesporná řízení se vyznačující svými specifiky). V druhé části této práce se věnuji soudním znalcům a opatrovnickým znaleckým posudkům jako takovým. Popisují jak osobu znalce jako takového, způsob získávání opatrovnických znaleckých posudků, tak se věnuji i stránce praktické skrze zkušenosti dotázaných advokátních kanceláří. Vycházím z platného a účinného právního řádu, kdy výjimku tvoří nový zákon upravující znaleckou činnost, který nabyde účinnosti dne 1. 1. 2021 a do výkonu znalecké činnosti přinese mnoho změn.

Abstract

For my thesis, I chose the topic „Care of minors and the role of a judicial expert in these proceedings.“ This work aims to acquaint the reader with the course Care of minors and the role of a judicial expert. My thesis is therefore divided into two main parts. In the first, I describe the proceedings in matters of care for minors, including the distinction from contentious proceedings (because contentious proceedings have their specifics). In the second part of this work, I deal with judicial experts and guardian's expert opinion as such. I describe both the person of the expert as such, the method of obtaining a guardian's expert opinions, and I also deal with the practical side through the experience of the interviewed law firms. I am based on a valid and effectual legal order, except for the new law which regulates expert activity, and which will enter into force on the first of January 2021 and will bring many changes for experts.

Seznam klíčových slov

Znalecké zkoumání, znalecký posudek, znalec – psycholog, řízení ve věcech péče o nezletilé, nesporná řízení, rodinné právo, důkazní prostředky, zájem dítěte, porozvodové uspořádání.

Key words

Expert examination, expert report, expert – psychologist, care of minors, non-contentious proceedings, family law, means of evidence, child’s interest, post-divorce arrangements